

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Αιτήσεις συμμετοχής 11 Σεπτεμβρίου-18 Οκτωβρίου 2024

Έναρξη προγραμμάτων Δευτέρα 14 Οκτωβρίου 2024

Όλα τα προγράμματα παρέχονται δωρεάν

ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

Η μεταφορά στη ζωή μας: εξερευνώντας την πολυδιάστατη φύση της μεταφοράς
Ομάδα 30-40 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Χρυσούλα Τόλια, Φιλολόγος, MSc Γλωσσολογίας, ΕΚΠΑ

Ο άνθρωπος δημιουργεί διαρκώς συσχετισμούς μεταξύ των εμπειριών που βιώνει. Με αυτόν τον τρόπο καταφέρνει να αποκωδικοποιήσει επιτυχώς το περιβάλλον του, να αντιληφθεί περίπλοκες, αφηρημένες έννοιες που διέπουν τη ζωή του και να διαμορφώσει μία συγκεκριμένη οπτική για τον κόσμο γύρω του. Αυτή η μοναδική ικανότητα του ανθρώπινου νου αναδεικνύεται μέσω της διαδικασίας της μεταφοράς. Οι μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης διδάσκονται από νωρίς πώς να εντοπίζουν και να ερμηνεύουν τη μεταφορική χρήση της γλώσσας. Εστιάζοντας, όμως, πολλές φορές στο αισθητικό αποτέλεσμα που προκύπτει από την αξιοποίηση της μεταφοράς, δεν αντιλαμβάνονται τον σπουδαίο ρόλο που διαδραματίζει σε κάθε πτυχή της ζωής τους. Αξιοποιώντας ως σημείο εκκίνησης τη μεταφορική γλώσσα, αυτό το πρόγραμμα επιδιώκει να αναδείξει την κυρίαρχη θέση της μεταφοράς στην καθημερινότητά μας και να παρουσιάσει τις βαθύτερες νοητικές και κοινωνικές διεργασίες που αντανakλά ο μεταφορικός λόγος.

Σκοπός του προγράμματος

- ✓ Να εξοικειωθούν οι μαθητές με το σχήμα λόγου της μεταφοράς και να κατανοήσουν πώς επιτυγχάνεται η διάκριση της μεταφοράς από την κυριολεξία, αξιοποιώντας σύγχρονες μεθόδους αναγνώρισης της μεταφορικής χρήσης της γλώσσας
- ✓ Να αντιληφθούν τη σημασία της μεταφοράς για την ανθρώπινη επικοινωνία, εξετάζοντας πραγματώσεις της σε διάφορα περιβάλλοντα
- ✓ Να συνειδητοποιήσουν ότι η μεταφορά αποτελεί μία νοητική διεργασία, ανακαλύπτοντας τον τρόπο που πραγματοποιείται η μεταφορική σύλληψη
- ✓ Να κατανοήσουν τη δύναμη της μεταφοράς να κατασκευάζει μία συγκεκριμένη πραγματικότητα, έναν συγκεκριμένο τρόπο θέασης του κόσμου

Για την εκπλήρωση των προαναφερθέντων στόχων, θα αξιοποιηθούν επιλεγμένα αποσπάσματα κειμένων από διαφορετικά είδη λόγου (π.χ. πολιτικός, διαφημιστικός,

ψηφιακός) και θα διεξαχθούν δραστηριότητες στις οποίες οι μαθητές θα κληθούν να αναγνωρίσουν επιτυχώς ορισμένες μεταφορικές πραγματώσεις, να καταγράψουν τις έννοιες που συσχετίζονται κατά τη μεταφορική διαδικασία και να εξετάσουν την οπτική που επιθυμεί να διαμορφώσει ο πομπός με τη χρήση της μεταφοράς.

«Το παιδί που αντέχει»: Ο πιο συναρπαστικός λογοτεχνικός ήρωας

Ομάδα: 30-40 μαθητές, Διάρκεια: 90´

Εισηγήτρια: Μελίνα Σιδηροπούλου, Δημοσιογράφος, Συγγραφέας

Μία από τις σημαντικότερες αρετές του ανθρώπου είναι να αντέχει στις δυσκολίες και στις προκλήσεις της ζωής, χωρίς να χάνει τον εαυτό του και την αισιοδοξία του. Το να μπορεί κανείς να ξανασηκώνεται όταν πέφτει γνωρίζοντας βαθιά μέσα του πως η ζωή δεν είναι στατική και πως ακόμα και οι δυσκολίες δεν διαρκούν για πάντα είναι ένα από τα μεγαλύτερα προσόντα στη ζωή. Η διαμόρφωση “resilient children”, «παιδιών που αντέχουν» στα ελληνικά είναι το ζητούμενο και για την ελληνική κοινωνία.

Από το «πιο δυνατό κορίτσι στον κόσμο», την Πίπη Φακιδομύτη ως τον Χάρι Πότερ, την Φράνσι Νόλαν στο «Ένα δέντρο μεγαλώνει στο Μπρούκλιν» και τη Ματίλντα του Ρόαλντ Νταλ, αλλά και παλιότερα τον Τομ Σόγιερ η λογοτεχνία βρίθει νεαρών ηρώων που δεν το βάζουν κάτω και διεκδικούν μια καλύτερη ζωή.

Σκοπός του προγράμματος είναι να μπουν οι μαθητές στη διαδικασία να αναγνωρίζουν τις δυσκολίες και να κατανοήσουν πόσο σημαντικό είναι να προστατεύουμε και να φροντίζουμε τον εαυτό μας, όπως και να εκπαιδεύσουμε την εσωτερική μας φωνή μας μιλάει όμορφα και ευγενικά σαν να ήμασταν ο καλύτερός μας φίλος. Θα αναφέρουμε επίσης κάποιους τρόπους που θα μπορούν να μας διευκολύνουν σε αυτό το μονοπάτι, τονίζοντας πρωτίστως το δικαίωμά όλων να ζητούν βοήθεια όταν τη χρειάζονται. Με το να αναγνωρίζουμε τα συναισθήματά μας και να τα τιμούμε προσπαθώντας να βρούμε διεξόδους είναι το πρώτο βήμα για να πράξουμε το ίδιο για όσους ζουν γύρω μας.

Μεθοδολογία

- ✓ Στην αρχή του προγράμματος θα δώσουμε τον ορισμό και θα εξηγήσουμε τον όρο με τη συμμετοχή βέβαια των παιδιών στη συζήτηση.
- ✓ Κατόπιν θα μιλήσουμε και για δύο παραδείγματα διάσημων ανθρώπων που υπήρξαν resilient children, παιδιά που παρά τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν κατόρθωσαν να φτάσουν πολύ ψηλά.
- ✓ Στη συνέχεια τα παιδιά θα χωριστούν σε δύο ή τρεις ομάδες (ανάλογα των αριθμό των συμμετεχόντων) και κάθε ομάδα θα διαβάσει ένα απόσπασμα από σχετικό λογοτεχνικό βιβλίο. Κάθε ομάδα θα κληθεί να εντοπίσει τους λόγους που ο ήρωας είναι resilient, να αναγνωρίσει τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει, τις

σκέψεις του/της, αλλά και τους συμμάχους του ή τις συνθήκες που τον/την βοηθούν να προχωρήσει.

- ✓ Έπειτα, θα σημειώσουν τις ιδέες τους για το τι θα ήταν καλό να είχε γράψει ο/η συγγραφέας για τον ήρωά τους στα παρακάτω κεφάλαια.
- ✓ Τέλος, κάθε ομάδα θα πάρει τον λόγο και θα παρουσιάσει στην άλλη ομάδα τον ήρωα ή ηρωίδα της και το τι θα είχαν να προτείνουν οι ίδιοι ως «συγγραφείς» για εκείνον/ εκείνη.

Όλα τα φτιάχνουμε στο Φως... Ευέλικτες διδακτικές, διακαλλιτεχνικές και δημιουργικές διαδρομές στην ποίηση του Γιάννη Ρίτσου. Συνάντηση με τα ποιήματα, αναγνώσεις, παιχνίδια γραφής και δραστηριότητες

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 90' [Ψηφιακός μετασχηματισμός - Νέες τεχνολογίες (ΕΣΠΑ 2014-2020)]

Εισηγήτριες: Τζίνα Καλογήρου, Καθηγήτρια Νεοελληνικής Λογοτεχνίας & Διδακτικής της Λογοτεχνίας ΠΤΔΕ, ΕΚΠΑ, Αρετή Δήμητρα Δούκα, Υποψήφια Διδάκτωρ ΕΚΠΑ & Πανεπιστημίου της Angers

Θεματική εστίαση: Γιάννης Ρίτσος: Ο θεός των μικρών πραγμάτων

Γιάννης Ρίτσος: ο βάρδος των λαϊκών αγώνων και συνάμα ο υπαρξιακός και σκεπτικιστής, ο ποιητής που συνέλαβε την αγωνία και την οδύνη του ανθρώπινου προσώπου αλλά και το διαρκή αγώνα του για δικαίωση της ζωής, ελευθερία και κοινωνική δικαιοσύνη. Η ποίηση του Ρίτσου βασίζεται στην ένταση του συναισθήματος και στην άμεση ανταπόκριση του ποιητή στα σύγχρονά του προβλήματα. Ταυτόχρονα όμως είναι μια ποίηση βαθιά στοχαστική, που διατυπώνει έναν πυκνό και πολυεδρικό προβληματισμό πάνω στην ανθρώπινη μοίρα και σε ό,τι αποτελεί την ουσία της ανθρώπινης ζωής. Η ποιητική σκέψη του Γιάννη Ρίτσου προσλαμβάνει διαστάσεις ιστορικοκοινωνικές, ψυχολογικές, ηθικές, οντολογικές, καθώς ο ποιητής συμπορεύεται με τον άνθρωπο, προβάλλοντας διαρκώς τις αξίες της συντροφικότητας και της ζωοδότρας αλληλεγγύης. Η τετριμμένη καθημερινότητα και ο κόσμος των αντικειμένων κατακλύζουν κυριολεκτικά όχι μόνο αυτά τα σύντομα ποιήματα, αλλά ολόκληρο το ποιητικό έργο του Ρίτσου. Ο ποιητής, αυτός ο «θεός των μικρών πραγμάτων», με αξιοσημείωτη παρατηρητικότητα και ασκημένη προσοχή, καταξιώνει και αναδεικνύει όλες τις εκφάνσεις, τις λεπτομέρειες, τις «ασήμαντες» χειρονομίες του μικρόκοσμου που μας περιβάλλει. Αυτές τις «λεπτομέρειες» και τον ανθρώπινο και φυσικό κόσμο ως καθημερινότητα θα επιχειρήσουμε να εξερευνήσουμε και να γευτούμε.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα αποτελεί πρόσκληση σε ένα ταξίδι (διδακτικό, μαθησιακό, αισθητικό, καλλιτεχνικό) στον ποιητικό κόσμο του Ρίτσου, ενός Σύμπαντος Κόσμου με ανυπέρβλητη φιλοσοφική και ανθρωπολογική εμβέλεια, με τεράστια παιδαγωγούσα δύναμη.

Με πλαίσιο αναφοράς τα Νέα Προγράμματα Σπουδών για τη Λογοτεχνία στο Γυμνάσιο παρουσιάζουμε ένα συμπυκνωμένο ωστόσο ολοκληρωμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα που φιλοδοξεί να οδηγήσει τους μαθητές και τις μαθήτριες στο ποιητικό Σύμπαν του Γιάννη Ρίτσου και να τους μυήσει στην προσωπική καλλιτεχνική του μυθολογία . Οι αναγνώσεις επιλεγμένων ποιημάτων του Ρίτσου συνοδεύονται από δραστηριότητες και πολυδύναμο διακαλλιτεχνικό υλικό που προάγουν τη βιωματική και κατανοούσα ανάγνωση, τη δημιουργική γραφή, την αισθητική απόλαυση, τη διαφοροποιημένη διδασκαλία, τον διακαλλιτεχνικό διάλογο, τη διερευνητική και συνεργατική μάθηση, την κατανόηση του εαυτού και την ενσυναίσθηση του Άλλου.

**Από τον Καβάφη και τον Cummings, στον ΛΕΞ και το chatgpt
(Γ΄ τάξη) Ομάδα 30-40 μαθητές, διάρκεια 90΄**

Εισηγητές: Γιώτα Φέστα, Ηθοποιός

Λάμπρος Γραμματικός, Ηθοποιός

Η ποίηση προσφέρει μια ελευθερία που φωλιάζει όχι μόνο στη φαντασία αλλά και στις απρόβλεπτες διαδρομές του συνειρμού. Με όχημα την ποίηση λοιπόν ανακαλύπτουμε ξανά τις λέξεις, τη φωνή μας και τον άλλον.

Στόχος είναι οι μαθητές να έρθουν σε επαφή με την ποίηση και τους ποιητές του τότε και του τώρα. Να επανασυστήσουμε την ποίηση στους νέους, όχι σαν κάτι σκονισμένο και πληκτικό, αλλά σαν μια δυναμική που υπάρχει διαρκώς με διάφορες μορφές γύρω μας και συνομιλεί με την καθημερινότητα.

Μέσα από ένα βιωματικό εργαστήριο οι νέοι παίρνουν στα χέρια τους τα κείμενα, ανακαλύπτουν τα εργαλεία έκφρασης τους, οξύνουν τη φαντασία τους και αποσυνθέτουν για να συνθέσουν ξανά μαζί, αλλά ο καθένας με το δικό του μοναδικό τρόπο, τη δική τους ποίηση.

Περνώντας από τον Καβάφη, τον Σεφέρη, τον Ελύτη, τον Καρυωτάκη, τη Μαρία Πολυδούρη, τον Εμπειρικό, τον Καββαδία, τον Εγγονόπουλο, τον Χρίστο Λάσκαρη, τη Ζωή Καρέλλη, τον Μανώλη Αναγνωστάκη, τον Τάσο Λειβαδίτη, τον Elliot, τον Ezra Pound, τον Cesare Pavese, τον Jacques Prevert, τον Cumminngs, τον Σαχτούρη τον Χριστιανόπουλο, τον Καρούζο, τον Jules Supervielle, τον Tomas Transtromer και άλλους φτάνουμε στον ΛΕΞ και το ChatGPT.

Η ποίηση είναι αναπαραγωγή των τόνων της καθημερινής ομιλίας. Μέσα από στιγμές ακρόασης ηχογραφημένων απαγγελιών από τους ίδιους τους δημιουργούς, από τρίτους και από τα ίδια τα παιδιά εν τέλει, τα παιδιά είναι ελεύθερα με δικά τους μέσα, τη βοήθεια της τεχνολογίας και του AI να τα ξανά ανακαλύψουν μέσα από το πρίσμα της εποχής τους.

**Ο ζωντανός παλμός της Ιλιάδας και της Οδύσσειας
(Α΄ + Β΄ τάξεις) Ομάδα 30-40 μαθητές, διάρκεια 70-90΄**

Εισηγήτρια: Φένια Παπαδόδημα, Ηθοποίος, τραγουδίστρια, συνθέτης, σκηνοθέτης

Στόχος του προγράμματος είναι ν' ανακαλύψουν οι μαθητές την μουσική, ρυθμική και παραστατική διάσταση του Ομηρικού λόγου μέσα από ένα μουσικοθεατρικό διαδραστικό εργαστήριο. Στη διάρκεια του θα ανακαλύψουμε στοιχειώδεις αρχές της αρχαίας μετρικής μέσα από μία σύγχρονη προσέγγιση, χρησιμοποιώντας τους κώδικες και τη γλώσσα που μπορεί να αγγίξει τους έφηβους σήμερα.

Η μουσική διάσταση του έπους δεν διδάσκεται στο σχολείο αλλά αποτελεί το θεμέλιο του Ομηρικού λόγου. Ο αοιδός- ραψωδός δεν έκανε μία τυπική απαγγελία λυρικής ποίησης αλλά κατείχε έναν ιδιαίτερα έντεχνο και δυνατό τρόπο αφήγησης – ερμηνείας. Ο παλμός, ο ρυθμός του λόγου δεν είναι ήταν ακαδημαϊκή υπόθεση αλλά μία παράσταση του ίδιο ζωντανή όσο αυτή των σύγχρονων ράπερ.

Στο πρώτο μέρος του προγράμματος μέσα από έναν ανοιχτό διάλογο με τους μαθητές κάνουμε μία σύντομη αναδρομή στον ρόλο των αοιδών – ραψωδών στην αρχαία ελληνική κοινωνία και προσπαθούμε μαζί να εξηγήσουμε την απουσία αυτής της παράδοσης σήμερα. Ανακαλύπτουμε ότι σε πολλές σύγχρονες κοινωνίες που δεν είναι ακόμη τόσο εξελιγμένες τεχνολογικά, η προφορική παράδοση των ραψωδών παραμένει ακόμη ενεργή και ζωντανή.

Στο δεύτερο μέρος του προγράμματος ανακαλύπτουμε τη μουσική, τον ρυθμό του δακτυλικού εξάμετρου χρησιμοποιώντας στίχους της Ιλιάδας ή της Οδύσσειας. Μέσα από μία διαδραστική, μουσικορυθμική αναβίωση του παλμού του δακτυλικού εξάμετρου, γεφυρώνοντας τα αρχαία ελληνικά με τα νέα, με την συνοδεία κρουστών οργάνων και μικρών έγχορδων (διαφορά είδη άρπας), θα «παίξουμε» με τη ροή του κειμένου, θα καταλάβουμε τον παλμό του δακτυλικού εξάμετρου μ' έναν τρόπο ζωντανό, σύγχρονο, συναρπαστικό.

Ζωντανεύοντας τον ρυθμό και τη μουσικότητα του λόγου, δίνουμε στους μαθητές την ευκαιρία να πάρουν μία γεύση όλης της «παράστασης» που θα έπρεπε να έδινε ένας αρχαίος αοιδός - ραψωδός σε διαφορετικές περιστάσεις. Οι μαθητές συμμετέχουν στην αναβίωση αυτής της παράστασης διαβάζοντας αποσπάσματα της Ιλιάδας και της Οδύσσειας, ακολουθώντας το μουσικό παιχνίδι, αλλάζοντας ρόλους, περνώντας από την αφήγηση στη μουσική, από το νόημα στην ερμηνεία.

Τα έπη γίνονται η αφορμή για να θίξουμε τη διαφορά του ραψωδού από τον ηθοποιό, αλλά και για να ταξιδέψουμε πίσω στο χρόνο από τη γέννηση της τραγωδίας μέχρι τη γέννηση του δράματος και να επιστρέψουμε στο σήμερα, στη σύγχρονη μορφή της performance. Από τον αρχαίο αοιδό-ραψωδό μέχρι τον πρώτο ηθοποιό και τον

σύγχρονο ράπερ. Ολοκληρώνοντας αυτό το ταξίδι μέσα στο χρόνο στεκόμαστε στο κύριο λειτούργημα των αοιδών – ραψωδών, αυτό που τους έκανε να ξεχωρίζουν μέσα στην αρχαία κοινωνία : το ανεκτίμητο έργο της επανασύνδεσης των προγόνων με τους ζώντες, μέσα από την μετάδοση της προφορικής ιστορίας των γενεών. Κάτι που στη σύγχρονη δυτική κοινωνία έχει δυστυχώς σχεδόν ολοσχερώς χαθεί.

Ελένη του Ευριπίδη

(Γ΄ τάξη) Ομάδα 30-40 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Ιωάννα Ρεμεδιάκη, Λέκτορας Τμ. Θεατρικών Σπουδών ΕΚΠΑ

Ο Ευριπίδης γράφει την *Ελένη* μέσα στον Πελοποννησιακό πόλεμο, έχοντας βιώσει την ακμή αλλά και την ταλάντευση της αθηναϊκής δημοκρατίας, η οποία απειλείται όπως και η Αθήνα, από τον πόλεμο που τελικά θα τις συντρίψει. Η τραγωδία έχει επίσης μετασημασιστεί, λόγω των πολιτικών συνθηκών αλλά και της επίδρασης των σοφιστών, που έχουν επηρεάσει καθοριστικά τον Ευριπίδη, ιδίως ως προς το θέμα του φαίνεσθαι και του είναι, του ειδώλου και της πραγματικότητας, που κυριαρχούν στο έργο. Μελετάμε όλα τα παραπάνω και ως προς την ποιητική τους διάσταση (σε αρχαίους και μεταγενέστερους ποιητές), ενώ οι μαθητές καλούνται να δραματοποιήσουν επιλεγμένες σκηνές του έργου, που φωτίζουν τα παραπάνω ζητήματα.

Στόχοι προγράμματος

- ✓ Γνώση του ιστορικού πλαισίου του τέλους του 5^{ου} αι., με έμφαση στον Πελοποννησιακό πόλεμο και τα πολιτικά προβλήματα της Αθήνας
- ✓ Γνώση των βασικών λειτουργιών της τραγωδίας στην ύστερη φάση της, και του Ευριπίδη ως δραματουργού και συνομιλητή των σοφιστών
- ✓ Ανάλυση των βασικών αξόνων της *Ελένης*, και των ερωτημάτων που αυτοί θέτουν, σε επίπεδο κειμένου και παράστασης
- ✓ Παραστασιακή εμπειρία, με σκηνική δοκιμή όλης της ομάδας σε επιλεγμένες σκηνές του έργου

Εξέλιξη προγράμματος

- Συζήτηση θεωρητικών ζητημάτων και σχέσεων τραγωδίας, πολιτικής/πολέμου και σοφιστικής
- Παράλληλα κείμενα: φιλοσοφία, λυρική ποίηση, Σεφέρης *Ελένη*
- Ανάλυση *Ελένης* (το φαίνεσθαι και το είναι, δραματουργικά και φιλοσοφικά)
- Σκηνική πρόταση από τους μαθητές

Ελένη: Το αρχαίο δράμα ως αφήγηση μιας ιστορίας
Ηχητικές αφηγήσεις: Το ανθρώπινο ον ως μέρος της φύσης.
(Γ΄ τάξη) Ομάδα 25 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγητές: Γιώτα Φέστα, Ηθοποιός
Λάμπρος Γραμματικός, Ηθοποιός

Ο πόλεμος ενάντια στη φύση.

Τα ηχήματα της φύσης σε αντιδιαστολή με τα ηχήματα του πολέμου. Διακρίνουμε μέσα από τους στίχους του έργου, τους ήχους του πολέμου, από την Τροία μέχρι την Παλαιστίνη, ενάντια στους ήχους της φύσης που είναι πάντα παρούσα. Η αντίθεση αυτή δημιουργεί ένα ενδιαφέρον ηχητικό τοπίο αντίστοιχο του εσωτερικού κόσμου της Ελένης. Μέσα από την τεχνική της αφήγησης συνδυάζουμε ήχους, στίχους, μουσική και εικόνες κάνοντας ανάγλυφο έναν κόσμο όχι και τόσο μακρινό από το σήμερα.

Στόχος του προγράμματος είναι να απομακρυνθούμε από την αντίληψη του αρχαίου δράματος ως ένα αρχαίο κείμενο που ανήκει στο παρελθόν και προσφέρεται για συντακτικές και φιλολογικές αναλύσεις και να εστιάσουμε στην πραγματική βάση του, που είναι η αφήγηση μια ιστορίας. Μια ιστορίας που έχει γραφτεί για να ειπωθεί και όχι να διαβαστεί. Και μάλιστα όχι οποιασδήποτε ιστορίας, αλλά μιας ιστορίας που αντέχει στο χρόνο και μιλάει για πράγματα που, με την κατάλληλη ματιά, είναι για μας τόσο γνώριμα. Ο πόλεμος ενάντια στη φύση, ενάντια στους ανθρώπους, τι είναι δίκαιο και τι άδικο, κατασκευασμένα είδωλα που λατρεύονται και μετά γκρεμίζονται, παιχνίδια εξουσίας, ματαιωμένες προσδοκίες κ.α.

Μέσα από την τεχνική της αφήγησης λοιπόν, συνδυάζουμε ήχους, στίχους, μουσική, φαντασία, εικόνες του τότε και του τώρα και προσπαθούμε όλοι μαζί, να αφηγηθούμε αυτή την ιστορία με τον δικό μας προσωπικό τρόπο και να κάνουμε ανάγλυφο έναν κόσμο όχι και τόσο μακρινό τελικά από το σήμερα.

Η άγνωστη Αγία Σοφία Κωνσταντινούπολης
Ομάδα 30-40 μαθητές, διάρκεια 90΄
Εισηγήτρια: Ειρήνη Πάνου, Δρ. Βυζαντινολόγος

Τι κοινό μπορεί να έχουν δύο μαρμάρινα φαντάσματα, μια απρόβλεπτη χειρονομία, ένας Πατριάρχης που έκανε το ποιόνιο να σκάσει στα γέλια την ώρα της Θείας Λειτουργίας, ένας ιπτάμενος τρούλος και ένα καράβι των Βίκινγκ;
Βρίσκονται όλα στον σημαντικότερο ναό της Βυζαντινής αυτοκρατορίας, την Αγία Σοφία!

Μνημείο παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς της Unesco, ο ναός χτίστηκε τον 6^ο αιώνα, στη μορφή που τον γνωρίζουμε σήμερα, κατ' εντολή του αυτοκράτορα

Ιουστινιανού Α΄. Για πεντέμισι χρόνια, 10.000 τεχνίτες εργάστηκαν υπό τις οδηγίες των αρχιτεκτόνων Αρτέμιου και Ισίδωρου για να δημιουργήσουν την μεγαλύτερη και λαμπρότερη εκκλησία της αυτοκρατορίας. Στα εγκαίνια του ναού, που κατάφερε να τετραγωνίσει τον κύκλο, διοργανώθηκε μεγαλοπρεπέστατη γιορτή, όπου διανεμήθηκαν 600 τόνοι σιταριού σε χιλιάδες πολίτες. Ακολούθησαν αυτοκρατορικές στέψεις, βασιλικοί γάμοι, λαϊκές εξεγέρσεις, δολοπλοκίες και τραγικά γεγονότα που κατέστησαν τον ναό αυτό αναπόσπαστο κομμάτι της βυζαντινής ιστορίας. Ωστόσο, παρόλη τη σημασία και φήμη του, ο ναός περιλαμβάνει πολλές άγνωστες πτυχές που έχουν αφήσει έως σήμερα το αποτύπωμά τους στο μνημείο.

Η αρχαία ελληνική αστρονομία συναντά τη χριστιανική θεώρηση του φωτός, δημιουργώντας ένα αρχιτεκτόνημα στο εσωτερικό του οποίου βρισκόταν ο «ομφαλός της γης» κατά τους Βυζαντινούς, οι οποίοι τον χρησιμοποίησαν και ως μέσο διπλωματίας για τον εκχριστιανισμό ειδωλολατρών και τον εντυπωσιασμό ξένων ηγεμόνων. Η μακραίωνη ιστορία του ναού θα ξεδιπλωθεί μπροστά στα μάτια των μαθητών, οι οποίοι στο διαδραστικό αυτό πρόγραμμα θα συνθέσουν το δικό τους μωσαϊκό ιστορίας τόσο για τους γνωστούς όσο και για τους άγνωστους επισκέπτες του ναού!

Πώς θα γίνει αυτό; Χρησιμοποιώντας ως πυξίδα έντυπο φωτογραφικό υλικό που έχουν στα χέρια τους αλλά και προφορικές πληροφορίες, οι μαθητές ανά ομάδες θα λύσουν ιστορικούς γρίφους και θα έρθουν κοντά στη ιστορία του ναού με ιδιαίτερα διασκεδαστικό τρόπο. Πρόκειται για ένα διαδραστικό πρόγραμμα όπου μέσα από την συνεργασία και τη δημιουργική σκέψη οι μαθητές θα κατακτήσουν τη γνώση εμπλουτίζοντας τη με πληροφορίες που θα πυροδοτούν το ενδιαφέρον τους καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος.

Παίζοντας *Kastropoly*: 10+1 πράγματα που δεν ήξερες για τα κάστρα της Ελλάδας! Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 90΄ [Ψηφιακός μετασχηματισμός - Νέες τεχνολογίες (ΕΣΠΑ 2014-2020)]

Εισηγήτρια: Ειρήνη Πάνου, Δρ. Βυζαντινολόγος

Η ιστορία της Ελλάδας είναι συνυφασμένη με τους κατακτητές της στη δίνη των οποίων αμύνθηκε (μεταξύ άλλων) με τα κάστρα της. Διασπαρμένα σε κομβικές τοποθεσίες τόσο στα νησιά όσο και στην ηπειρωτική Ελλάδα, τα κάστρα, μαρτυρούν τις προσπάθειες για οργανωμένη άμυνα αλλά και τη σημασία που είχε για τον εκάστοτε κατακτητή ο συγκεκριμένος τόπος.

Τα κάστρα δεν είναι μουσειακά εκθέματα, αλλά ζωντανός οργανισμός, κομμάτι του σημερινού κοινωνικού και πολιτιστικού ιστού. Αποτελούν την κατοικία του ντόπιου πληθυσμού (Νάξος), πολύ συχνά πραγματοποιούνται εκδηλώσεις (Fortezza Ρεθύμνου) αλλά και τοπικοί θρύλοι τοποθετούνται σε αυτά (Χλεμούτσι). Η τοπική και εθνική ιστορία είναι συνδεδεμένη με την παρουσία των κάστρων, αυτής της πολυσήμαντης ψηφίδας

στο ψηφιδωτό της ελληνικής ιστορίας. Και ακριβώς αυτήν την ιστορία θα ξεδιπλώσουμε παίζοντας «Kastropoly»! Μετά από μία σύντομη επισκόπηση των βασικών χαρακτηριστικών των κάστρων, τα παιδιά θα χωριστούν σε ομάδες και με βάση τις πληροφορίες που θα τους έχουν δοθεί θα καλούνται να διασχίσουν τη συντομότερη διαδρομή για να φτάσουν στην Αίθουσα του Θρόνου. Το «ζάρι» τους θα είναι οι σωστές απαντήσεις τους σε κουίζ!

Το πρόγραμμα προσφέρει γνώση στα παιδιά σχετικά με τα κάστρα της Ελλάδας με εύληπτο τρόπο, μέσα από το παιχνίδι και την ψηφιακή ξενάγηση στα σημαντικότερα κάστρα του ελλαδικού χώρου.

Η συμβολή των Μικρασιατών προσφύγων στη δημιουργία νέων πόλεων τον Μεσοπόλεμο

(Γ τάξη) Ομάδα 30-40 μαθητές, διάρκεια 90´

**Εισηγήτρια: Κυριακή Παπαθανασοπούλου, Δρ. Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο
Ερευνήτρια στο Κέντρο Έρευνας Νεότερης Ιστορίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο (KENI)**

Σκοπός του προγράμματος είναι η κατανόηση και η εξοικείωση των μαθητών με διάφορα θεωρητικά ζητήματα που εγείρει το προσφυγικό φαινόμενο. Η άφιξη και η εγκατάσταση των Μικρασιατών προσφύγων επηρέασε την πορεία και την εξέλιξη της σύγχρονης Ελλάδας, καθώς συνεχίζει να επηρεάζει τη συλλογική μνήμη των ανθρώπων ακόμα και σήμερα. Η σύνθετη διαδικασία της αποκατάστασης, η οποία άλλαξε τον ρυθμό αστικοποίησης και τον πολεοδομικό χάρτη της Αθήνας, με τη δημιουργία 46 νέων πόλεων. Οι νέες πόλεις που δημιουργήθηκαν ήταν αποτέλεσμα της μεγαλύτερης πληθυσμιακής μετακίνησης του 20ού και αποτέλεσαν δείγμα συνεργίας του κράτους, της διεθνούς κοινότητας και των ίδιων των προσφύγων.

Η προσέγγιση της δημιουργίας ενός προσφυγικού συνοικισμού και της εξέλιξής του σε πόλη του Μεσοπολέμου θα γίνει μέσα από την περίπτωση της Νέας Κοκκινιάς (Νίκαιας), η οποία το 1923 αποτέλεσε τον μεγαλύτερο οργανωμένο αστικό προσφυγικό συνοικισμό της Αττικής και μέσα σε δέκα χρόνια μετασχηματίστηκε κοινωνικά, οικονομικά και πολιτισμικά σε μια σύγχρονη πόλη του Μεσοπολέμου.

Ζητούμενα του εκπαιδευτικού προγράμματος είναι:

- Ο αναστοχασμός πάνω σε θέματα πληθυσμιακών μετακινήσεων εφόσον τοποθετηθούν μέσα στο ευρύτερο ιστορικό πλαίσιο της εποχής του Μεσοπολέμου.
- Η κατανόηση των συνεπειών του πολέμου και η διαπραγμάτευση με το τραύμα του ξεριζωμού και τις συνέπειες της προσφυγιάς τόσο στους εκτοπισμένους, όσο και στην χώρα υποδοχής.

- Η γνώση για το βαθμό κινητοποίησης της διεθνούς κοινότητας και των κρατικών πολιτικών της χώρας υποδοχής, για την προστασία του «ξένου» που βρίσκεται σε ανάγκη.
- Η προσέγγιση της πολυσύνθετης διαδικασίας της ένταξης ομάδων ανθρώπων με ποικίλα χαρακτηριστικά.
- Η κατανόηση των μετασχηματισμών που σημειώνονται μέσα στο αστικό τοπίο.
- Η μελέτη της διαμόρφωσης μια νέας πόλης με τα κοινωνικά, οικονομικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά
- Η ανάδειξη της αυτενέργειας των προσφύγων στη διαδικασία της ένταξης τους ως ισότιμοι πολίτες στο νέο τόπο εγκατάστασης.
- Η αναζήτηση διαδικασιών συγκρότησης της μικρασιατικής ταυτότητας και συλλογικής μνήμης της πόλης.
- Η κατανόηση της σύνδεσης της τοπικής ιστορίας με τη μεγάλη ιστορία και την παγκόσμια.

Μέθοδοι /Εργαλεία

Η αστική αποκατάσταση των Μικρασιατών προσφύγων και η διαδικασία διαμόρφωσης μιας νέας πόλης του Μεσοπολέμου θα γίνει μέσα από την αξιοποίηση διαφορετικών ειδών ιστορικών πηγών και πολυτροπικών κειμένων, όπως τα πιστοποιητικά προσφυγικής ιδιότητας, οι ταυτότητες των προσφύγων, επίσημα έγγραφα του κράτους και της Επιτροπής Αποκατάστασης των Προσφύγων (ΕΑΠ), άρθρα εφημερίδων, καταστατικά προσφυγικών συλλόγων, σφραγίδες, οδωνύμια, χάρτες και στατιστικές μελέτες, οπτικοακουστικό υλικό, φωτογραφίες, ολιγόλεπτα ντοκιμαντέρ, στίχους τραγουδιών και προφορικές μαρτυρίες. Θα χρησιμοποιηθεί υλικό από το Γενικά Αρχεία του Κράτους, το Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας, το ΕΛΙΑ, το αρχείο του Μικρασιατικού Συλλόγου «Ανατολή» και τα ψηφιακά αποθετήρια του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών και του ερευνητικού προγράμματος *Πρόσφυγες: η υποδοχή τους στην Ελλάδα (1821-1989). Έρευνα – τεκμηρίωση – διάχυση* που υλοποιήθηκε από το Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία, το Κέντρο Έρευνας Νεότερης Ιστορίας στο Πάντειο και το Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών.

Στόχοι του εκπαιδευτικού προγράμματος είναι οι μαθητές:

- ✓ να κατανοήσουν το προσφυγικό φαινόμενο και να το εντάξουν σε ένα ευρύτερο πλαίσιο και να αντιληφθούν την ιστορικότητα και την πολυπρισματικότητα του φαινομένου
- ✓ να αναστοχαστούν πάνω στις ταυτότητες και την έννοια του «άλλου
- ✓ να καταπολεμηθούν φαινόμενα ρατσισμού και ξενοφοβίας και να καλλιεργηθεί το αίσθημα συμπερίληψης
- ✓ να καλλιεργηθεί ο σεβασμός στην πολιτισμική ετερότητα και στις αξίες των άλλων

- ✓ να ενισχύσουν τις δημοκρατικές αρχές και τις αξίες τους
- ✓ να κατανοήσουν τη συμβολή των προσφύγων και της μεταναστευτικής κινητικότητας στην εξέλιξη και την πρόοδο των πόλεων
- ✓ να αναπτύξουν την κριτική τους ικανότητα και να εξοικειωθούν με τα εργαλεία της κοινωνικής και πολιτισμικής ιστορίας και της «ιστορίας από τα κάτω» των απλών καθημερινών ανθρώπων
- ✓ να αποκτήσουν ιστορική ενσυναίσθηση, δηλαδή να κατανοήσουν τα συναισθήματα, τις στάσεις και τις συμπεριφορές των ανθρώπων μέσα στο συγκεκριμένο κοινωνικό –ιστορικό πλαίσιο
- ✓ να καλλιεργήσουν ιστορική συνείδηση και ιστορική κουλτούρα προκειμένου να σκεφτούν τη σχέση του παρόντος με το παρελθόν και τις προσδοκίες του μέλλοντος

Φ Υ Σ Ι Κ Ε Σ Ε Π Ι Σ Τ Η Μ Ε Σ

Ο γεωχημικός κύκλος του χαλκού

(Β΄ + Γ΄ τάξεις) Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Δρ. Αριάδνη Αργυράκη, Καθηγήτρια Γεωχημείας, ΕΚΠΑ

Το πρόγραμμα αυτό έχει διαθεματικό περιεχόμενο φυσικών επιστημών (χημείας και γεωλογίας) και τεχνολογίας (μεταλλουργίας, χημικής και περιβαλλοντικής μηχανικής) με επίκεντρο την επίδειξη εξαγωγής χαλκού από ένα μετάλλευμά του, τον μαλαχίτη. Καλύπτει επίσης τη θεματική των τεχνολογιών προστασίας του περιβάλλοντος ως οριζόντιο αντικείμενο συζήτησης των τεχνολογιών για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Στόχος της δραστηριότητας είναι αφενός να ενημερώσει τους μαθητές για την προέλευση και τη σημασία του χαλκού στη σύγχρονη κοινωνία, την τεχνολογία και τον πολιτισμό μας και αφετέρου να κατακτήσουν με βιωματικό τρόπο τη γνώση των χημικών αντιδράσεων που συντελούνται κατά την μεταλλουργία του χαλκού αλλά και την προστασία του περιβάλλοντος από τη μεταλλευτική δραστηριότητα καθώς και την ανακύκλωση.

Οι μαθητές που θα λάβουν μέρος στην δραστηριότητα:

- Θα ενημερωθούν για την προέλευση και τη σημασία του χαλκού ως πρώτη ύλη με πάμπολλες χρήσεις στους τομείς της βιομηχανίας, της ενέργειας, της ιατρικής, της τεχνολογίας κλπ.
- Θα κατανοήσουν μέσα από την πειραματική διαδικασία και τη βιωματική μάθηση τις χημικές αντιδράσεις (διπλής αντικατάστασης, διάλυσης, οξειδοαναγωγής) που συμβαίνουν κατά την εξαγωγή χαλκού από ένα μετάλλευμά του, τον μαλαχίτη ($\text{Cu}_2\text{CO}_3(\text{OH})_2$).

- Θα προβληματιστούν σχετικά με το θέμα των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της εξόρυξης και της παραγωγής μετάλλων και θα αναζητήσουν τρόπους ασφαλούς περιβαλλοντικής διαχείρισης των αποβλήτων που παράγονται κατά τη διαδικασία της εξαγωγής του χαλκού από το μεταλλευμα.

Η εκπαιδευτική δραστηριότητα χωρίζεται σε δύο μέρη:

Πρώτο μέρος: Ενημέρωση- συζήτηση σχετικά με τους φυσικούς πόρους με έμφαση τις ορυκτές πρώτες ύλες και το σύνολο του κύκλου ζωής τους δίνοντας το παράδειγμα του χαλκού.

Δεύτερο μέρος: Πείραμα επίδειξης, το οποίο υπάρχει δυνατότητα να πραγματοποιηθεί από τα παιδιά ανά ζεύγη, που προσομοιάζει τη διεργασία της όξινης εξαγωγής χαλκού με τη μεταλλουργική μέθοδο «heap leaching» που εφαρμόζεται σε μεγάλη κλίμακα σε θραυσμένο μεταλλευμα Cu σε πολλά μεταλλεία ανά τον κόσμο.

Υλικά πειράματος (βρίσκονται στον εργαστηριακό πάγκο, στον χώρο του Ιδρύματος):

Σκόνη μεταλλεύματος υπεργενετικής μεταλλοφορίας Λαύριο (περιέχει μαλαχίτη, αζουρίτη και άλλα σύνδρομα ανθρακικά και πυριτικά ορυκτά)

Πλαστική φιάλη με αραιό (1 M) θειικό οξύ (H₂SO₄)

Ποτήρια ζέσεως

Γυαλόχαρτο

Σιδερένιες πρόκες

Διηθητικό χαρτί

ρΗμετρικό χαρτί

Στατώ διήθησης

Χοάνη διήθησης

Γυαλιά προστασίας

Τα παιδιά ακολουθούν λεπτομερείς οδηγίες για τη διεξαγωγή του πειράματος, παρατηρούν και εξάγουν σειρά χημικών αντιδράσεων οι οποίες συντελούνται για τη παραλαβή χαλκού καθαρότητας 99,999%. Στο τέλος του πειράματος επιλέγουν τον κατάλληλο τρόπο διαχείρισης του υπολείμματος του μεταλλεύματος και γίνεται συζήτηση για θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και τη σημασία της ανακύκλωσης.

Γενετική Μηχανική: παρεξηγημένη έννοια ή μήπως όχι;

Ομάδα 30-40 μαθητές, διάρκεια 90´

Εισηγήτρια: Ελένη Κόνιαρη, Ερευνήτρια, μοριακή βιολόγος

Η Γενετική Μηχανική αποτελεί έναν κλάδο ταχύτατα αναπτυσσόμενο, ο οποίος προσφέρει εντυπωσιακά αποτελέσματα σε τομείς, όπως η Ιατρική, η Γεωργία, η Βιομηχανία και η Έρευνα. Αποτελεί το σύνολο των τεχνικών εκείνων που

χρησιμοποιούνται, ώστε να τροποποιηθεί το γενετικό υλικό των κυττάρων και να μεταφερθεί από έναν οργανισμό σε έναν άλλο. Ταυτίζεται πολλές φορές με την τεχνολογία του ανασυνδυσμένου DNA ενώ κάτω από τη μεγάλη ομπρέλα της έννοιας αυτής περιλαμβάνεται η κλωνοποίηση, η επιλεκτική αναπαραγωγή, η έρευνα βλαστικών κυττάρων. Η προστασία και ο σεβασμός της βιολογικής ποικιλομορφίας αποτελούν μέρος της παγκόσμιας κληρονομιάς της ανθρωπότητας, ενώ αποτελεί και ένα από τα βασικά κλειδιά του κόσμου στην επιβίωση.

Σε ορισμένες περιπτώσεις είναι σαφές ότι η γενετική μηχανική μπορεί να κάνει θαύματα, αλλά δεν πρέπει να παραλείψουμε ότι πρόκειται για μια διαδικασία που περιλαμβάνει τη χειραγώγηση της φύσης. Εκατομμύρια χρόνια έχουν κάνει τον κόσμο έτσι όπως είναι, αλλά οι επιστήμονες έχουν τώρα τη δυνατότητα να τον αλλάξουν δραματικά.

Σκοπός του προγράμματος είναι, μέσα από δραστηριότητες που θα πραγματοποιηθούν, να ευαισθητοποιήσει τους μαθητές στις έννοιες της Γενετικής Μηχανικής, της Βιοτεχνολογίας και του ανασυνδυσμένου DNA, όπως επίσης και να ενισχύσει την αντίληψη τους ως προς την ορθολογική χρήση της Επιστήμης προς όφελος του ανθρώπου και ευρύτερα του πλανήτη.

Εξέλιξη του προγράμματος: Θα αναφερθούν και θα αναπτυχθούν τα ακόλουθα

- τι είναι και τι εξυπηρετεί η γενετική μηχανική
- σύγχρονες εφαρμογές της βιοτεχνολογίας που συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής του ανθρώπου.
- μεταβολές στις ιδιότητες των γενετικά τροποποιημένων οργανισμών σε σχέση με τους «φυσικούς».
- ο τρόπος δημιουργίας του ανασυνδυσμένου DNA και πρωτεϊνών με τη μέθοδο του ανασυνδυσμένου DNA.

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ-ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ-ΡΟΜΠΟΤΙΚΗ

Ο εντοπισμός και η αξιολόγηση της ψευδούς είδησης: Ένα εκπαιδευτικό παιχνίδι μυστηρίου με σύμμαχο τη ρομποτική και την ψηφιακή αφήγηση

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 90´ [Ψηφιακός μετασχηματισμός - Νέες τεχνολογίες (ΕΣΠΑ 2014-2020)]

Εισηγήτριες: Κατερίνα Σοφianoπούλου, Ψυχολόγος, MSc Ιατρικής Σχολής ΕΚΠΑ, Γνωσιακή Συμπεριφοριστική Θεραπεία

Έλενα Κοντιζά, Ψυχολόγος MSc Πανεπιστημίου Ουτρέχτης Ολλανδίας, πιστοποιημένη στη Γνωσιακή-Συμπεριφοριστική Θεραπεία

Πόσο βέβαιοι είμαστε πως το σύνολο των πληροφοριών που προσλαμβάνουμε από την τηλεόραση, το διαδίκτυο και άλλες πηγές, ανταποκρίνονται, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο

ποσοστό, στην αλήθεια ή ακόμη και στην πραγματικότητα; Η απόδοση των νέων, των πληροφοριών, στις πηγές όπου αυτά παρουσιάζονται, κρίνεται με ευπιστία ως ικανοποιητική, ανεπαρκής ή κρύβει σκοπιμότητες;

Είναι βέβαιο πως οι ψευδείς ειδήσεις επηρεάζουν αρνητικά την αντίληψη, την ψυχολογία και την κριτική σκέψη των παιδιών, οδηγώντας σε παραπληροφόρηση, διαμόρφωση λανθασμένων πεποιθήσεων, αύξηση του άγχους και της ανασφάλειας, καθώς και σε μειωμένη ικανότητα αξιολόγησης της αξιοπιστίας των πληροφοριών. Αυτές οι συνέπειες μπορούν να επηρεάσουν την αυτοεκτίμηση και την κοινωνική τους συμπεριφορά, καθιστώντας τα παιδιά πιο ευάλωτα στη χειραγώγηση και τις επιπτώσεις της παραπληροφόρησης.

Προς την κατεύθυνση αυτή δημιουργήθηκαν τρία (3) σενάρια εκπαιδευτικών παιχνιδιών το καθένα σε αντικείμενο που άπτεται του ζητήματος της ψευδούς ή/και ανακριβούς είδησης, ανακοίνωσης, πεποίθησης ή ενημέρωσης. Το σχολείο μπορεί να επιλέξει ανάμεσα σε τρία διαφορετικά σενάρια: τις φυσικές καταστροφές, ρατσιστικές συμπεριφορές-bullying και επικίνδυνες δοκιμασίες στο ίτερνετ. Το κάθε προγράμμα-παιχνίδι παρουσιάζεται μέσω εκπαιδευτικού παιχνιδιού ρόλων (αγγλ. edu-Role Playing Game) και ψηφιακής αφήγησης (αγγλ. Digital Storytelling), με την παρουσία και ενεργή συμμετοχή του ανθρωποειδούς ρομπότ NAO, υλοποιούνται υπό την αιγίδα του Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη και με την υποστήριξη του Κοινού Διδρυματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Δημιουργική Γραφή» του Παιδαγωγικού τμήματος Νηπιαγωγών της Σχολής Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, και του Εργαστηρίου Δικτύων Υπολογιστών & Υπηρεσιών του Τμήματος Ηλεκτρολόγων & Ηλεκτρονικών Μηχανικών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής.

Στόχοι του προγράμματος:

- Αναγνώριση ψευδών ειδήσεων: Οι μαθητές θα μάθουν να αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά των ψευδών ειδήσεων και να διακρίνουν την αξιόπιστη από την αναξιόπιστη πληροφόρηση.
- Ανάπτυξη κριτικής σκέψης: Ενίσχυση της κριτικής σκέψης των μαθητών ώστε να αξιολογούν τις πηγές πληροφόρησης και να αναλύουν τις πληροφορίες που λαμβάνουν.
- Κατανόηση της επίδρασης: Οι μαθητές θα κατανοήσουν πώς οι ψευδείς ειδήσεις επηρεάζουν την ψυχολογία και την ψυχική τους υγεία, καθώς και την κοινωνία συνολικά.
- Δημιουργία στρατηγικών προστασίας: Ανάπτυξη στρατηγικών για την προστασία από την παραπληροφόρηση, όπως η χρήση αξιόπιστων πηγών και η διασταύρωση των πληροφοριών.

Εισαγωγή στην εκπαιδευτική ρομποτική και τον προγραμματισμό

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 90΄ [Ψηφιακός μετασχηματισμός - Νέες τεχνολογίες (ΕΣΠΑ 2014-2020)]

Εισηγητής: Άγγελος Αντικατζίδης, Μηχανικός αυτοματισμού, IT Robotics

Η εκπαιδευτική ρομποτική συνδυάζει την τεχνολογία και την εκπαίδευση. Μέσω της κατασκευής και του προγραμματισμού ρομπότ, τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν δεξιότητες όπως η λογική σκέψη, η επίλυση προβλημάτων και η ομαδική συνεργασία. Παράλληλα, η εκπαιδευτική ρομποτική ενισχύει τη δημιουργικότητα και την κριτική σκέψη, ενώ καλλιεργεί το ενδιαφέρον για τις επιστήμες και την τεχνολογία. Αυτή η εμπειρία όχι μόνο ενδυναμώνει τις τεχνικές δεξιότητες, αλλά επίσης προσφέρει στα παιδιά ένα διασκεδαστικό περιβάλλον μάθησης. Ας προγραμματίσουμε λοιπόν αυτόνομα οχήματα κι δούμε ποιος θα βγει πρώτος!

Ροή του προγράμματος:

- Συζήτηση σχετικά με την ρομποτική και των προγραμματισμό.
- Εισαγωγή στην Scratch.
- Παρουσίαση των βασικών εννοιών του προγραμματισμού.
- Προγραμματισμός οχήματος.
- Διαγωνισμός: Ποια ομάδα θα βγει πρώτη;

Εκπαιδευτικοί στόχοι του προγράμματος:

Ο στόχος του προγράμματος είναι να εισαγάγει τα παιδιά στις βασικές έννοιες του προγραμματισμού και της ρομποτικής μέσω της δημιουργίας και προγραμματισμού ενός αυτόνομου οχήματος χρησιμοποιώντας την γλώσσα Scratch. Μέσω αυτού, τα παιδιά θα αναπτύξουν δεξιότητες όπως:

- ✓ Κατανόηση Βασικών Αρχών Προγραμματισμού: Μαθαίνοντας βασικές δομές όπως λογικές συνθήκες, επαναλήψεις, και μεταβλητές.
- ✓ Επίλυση Προβλημάτων: Αντιμετώπιση προκλήσεων κατά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των λειτουργιών του οχήματος.
- ✓ Κριτική και Δημιουργική Σκέψη. Εξερεύνηση καινοτόμων τρόπων για την επίτευξη στόχων και την αντιμετώπιση εμποδίων.
- ✓ Συνεργασία και Ομαδικότητα. Συνεργασία με άλλους μαθητές για την ανάπτυξη και τη βελτίωση των έργων τους.
- ✓ Αυτονομία και Ευθύνη: Ανάληψη πρωτοβουλιών για τον προγραμματισμό και τη δοκιμή των έργων τους, ενισχύοντας την αυτοπεποίθηση και την ανεξαρτησία τους.
- ✓ Τελικός στόχος είναι να καλλιεργηθεί το ενδιαφέρον των παιδιών για τις επιστήμες και την τεχνολογία, παρέχοντάς τους τα εφόδια για να συνεχίσουν την εκπαίδευσή τους στον τομέα αυτόν με ενθουσιασμό και αυτοπεποίθηση.

Εισαγωγή στην τρισδιάστατη σχεδίαση και εκτύπωση

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 120' [Ψηφιακός μετασχηματισμός - Νέες τεχνολογίες (ΕΣΠΑ 2014-2020)]

Εισηγητές: Δρ. Άρης Μαυρομάτης, Μαθηματικός, Ερευνητής-καθηγητής ΚΕΔΙΒΙΜ, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Απόστολος Παπανικολάου, Msc Μαθηματικός, Ερευνητής της Διδακτικής Μαθηματικών

Οι μαθητές κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας εισάγονται στη διαδικασία της τρισδιάστατης σχεδίασης και εκτύπωσης:

1. Σχεδιάζουν στο επίπεδο χαρτί, ένα σχήμα που αντιπροσωπεύει την ιδέα που έχουν για το πως φαντάζονται ένα αντικείμενο καθημερινής χρήσης (π.χ. ένα μολυβοδοχείο, ένα βάζο, ή μια κλειδοθήκη).
2. Γνωρίζουν τις βασικές δυνατότητες που παρέχουν οι πιο διαδεδομένες και εύχρηστες για εκπαιδευτικούς σκοπούς εφαρμογές – πλατφόρμες 3D σχεδίασης, κατανοώντας ότι η γεωμετρία του χώρου είναι βασική και παρούσα σε όλη αυτήν την διαδικασία.
3. Μετατρέπουν σε τρισδιάστατο στερεό τη μορφή που έχουν σημειώσει στο επίπεδο χαρτί τους, με τη βοήθεια μιας από τις παραπάνω 3D πλατφόρμες-εφαρμογές σχεδίασης και αφού την επεξεργαστούν, σώζουν την τρισδιάστατη δημιουργία τους σε αρχείο κατάλληλης μορφής (.stl , .3mf κ.α.).
4. Παρακολουθούν την μετατροπή του αρχείου σε πρόγραμμα cura ώστε να παραχθεί το αντίστοιχο εκτυπώσιμο αρχείο (. gcode).
5. Μεταφέρουν το αρχείο στον 3D εκτυπωτή, παρακολουθούν την εκτύπωσή του και παίρνουν ένα ενδεικτικό για κάθε τμήμα εκτυπωμένο αντικείμενο.
6. Με το τέλος της παραπάνω δραστηριότητας, στόχος είναι, οι μεν μαθητές να αποκτήσουν την στοιχειώδη πλέον για την εποχή μας δεξιότητα της 3D σχεδίασης και εκτύπωσης, ενώ οι διδάσκοντες να είναι σε θέση να σχεδιάζουν και εκτυπώνουν, χρηστικά για την ειδικότητά τους διδακτικά εργαλεία-αντικείμενα. (artifacts)

Εργαστήριο τρισδιάστατης εκτύπωσης

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 90' [Ψηφιακός μετασχηματισμός - Νέες τεχνολογίες (ΕΣΠΑ 2014-2020)]

Εισηγητής: Άγγελος Αντικατζίδης, Μηχανικός αυτοματισμού, IT Robotics

Οι τρισδιάστατοι εκτυπωτές ανακαλύφθηκαν το 1982 αλλά έγιναν ευρέως γνωστοί από το 2010. Μέχρι το 2020 και μετά, το κόστος τους και η ποιότητα εκτύπωσης των φθηνών εκτυπωτών είναι τέτοιο που μπορεί να μπει σε κάθε σπίτι! Η 3D εκτύπωση μας έδωσε καινούργιες δυνατότητες και τρόπους ώστε να παράγουμε προϊόντα, να περνάμε από την ιδέα στην πράξη με μικρότερο κόστος και πιο γρήγορα. Ας γνωρίσουμε τις δυνατότητες της τρισδιάστατης εκτύπωσης παρέα!

Ροή του προγράμματος:

- ✓ Μικρή συζήτηση για την βιομηχανική εποχή και την εισαγωγή των εργαλειομηχανών / ρομπότ.
- ✓ Πάμε να αρχίσουμε να τυπώνουμε αναμνηστικά πριν αρχίσουμε να συζητάμε για τους τρισδιάστατους εκτυπωτές!
- ✓ Όσο οι εκτυπωτές δουλεύουν γίνεται συζήτηση για το πως λειτουργεί ένας εκτυπωτής, τι υλικά μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε για να τυπώσουμε, ιδιότητες κτλ.
- ✓ Πως μπορώ να τυπώσω αν θέλω κάτι; Αποθετήρια μοντέλων και τρισδιάστατη σχεδίαση.
- ✓ Μικρή εισαγωγή στην τρισδιάστατη σχεδίαση.
- ✓ Συζήτηση: Είχατε ποτέ κάποιο πρόβλημα που θα μπορούσε να λυθεί με αυτή την τεχνολογία; Πως θα την αξιοποιούσατε;

Στόχοι του προγράμματος:

- Παρουσίαση των εργαλειομηχανών CNC στους μαθητές και επίδειξη των βασικών λειτουργιών τους ως μεθόδους παραγωγής.
- Παρουσίαση βασικών αρχών μηχανολογίας και ρομποτικής στους μαθητές.
- Εκμάθηση των βασικών αρχών λειτουργίας των τρισδιάστατων εκτυπωτών και των δυνατοτήτων τους μέσω θεωρητικής και πρακτικής προσέγγισης.
- Ανάπτυξη της φαντασίας των μαθητών στο πως θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν αυτή την τεχνολογία για να τους βοηθήσει να λύσουν καθημερινά ή μη προβλήματα τους.

Το αχανές κυβερνοσύμπαν: κίνδυνοι, πρόληψη και ασφάλεια

Ομάδα 30-40 μαθητές, διάρκεια 90 '

Σχεδιασμός – Εισηγητές: Εξειδικευμένα στελέχη, Αξιωματικοί Ειδικών Καθηκόντων Πληροφορικής και Υγειονομικού, Ψυχολόγοι της Διεύθυνσης Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος

Η μεγάλη ανάπτυξη του τομέα της πληροφορικής και η αυξημένη συμμετοχή των πολιτών στη νέα εποχή της Κοινωνίας της Πληροφορίας, επέφεραν σημαντικά τεχνολογικά επιτεύγματα και εξυπηρετήσεις στην κοινωνία, που αφενός διευκολύνουν την καθημερινότητα, αφετέρου δημιουργούν πεδίο κατάλληλο και για την εμφάνιση μορφών εγκληματικής δραστηριότητας με τη χρήση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών. Στην εποχή που διανύουμε, καθίσταται σαφής η ανάγκη για εκπαίδευση των πολιτών στις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών και της ασφαλούς χρήσης αυτών και ενσωμάτωση αυτής στην εκπαιδευτική διαδικασία, από τις πρώτες κιόλας βαθμίδες.

Το Αρχηγείο της Ελληνικής Αστυνομίας συμμετέχει δια της Διεύθυνσης Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος στα εκπαιδευτικά προγράμματα του Ιδρύματος Αικατερίνης

Λασκαρίδη, έχοντας ως στόχο την ενημέρωση μαθητών και εκπαιδευτικών, για την πρόληψη και την αντιμετώπιση των κινδύνων που σχετίζονται με τις νέες τεχνολογίες, τις διαδικτυακές αγορές, τα φαινόμενα διαδικτυακής βίας, τους κινδύνους που ελλοχεύουν στις ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης, κ.ά. γιατί με την εξέλιξη της τεχνολογίας προκύπτουν καθημερινά νέες μορφές κυβερνοεγκλήματος. Μέσα από την προβολή επικαιροποιημένου διαδραστικού υλικού, το οποίο συνοδεύεται από σύγχρονο οπτικοακουστικό υλικό, και μέσα από τη συζήτηση με εξειδικευμένα στελέχη της Υπηρεσίας στον τομέα της Πληροφορικής, της Νομικής, των Οικονομικών και της Ψυχολογίας δίνεται η δυνατότητα στους πολίτες και ιδιαίτερα στα παιδιά, τους ψηφιακούς πολίτες του μέλλοντος, να αναγνωρίσουν τις επισφαλείς συμπεριφορές που μπορούν να εκδηλωθούν μέσω διαδικτύου.

Στόχος είναι η μεταφορά των πραγματικών εμπειριών της Υπηρεσίας μας μέσα από την καθημερινή επαφή με τους πολίτες ώστε να επιτευχθεί η θωράκιση της ευαίσθητης ηλικιακής ομάδας των παιδιών και των εφήβων, καθώς οι ενημερωμένοι χρήστες μπορούν να χρησιμοποιήσουν με ασφάλεια το διαδίκτυο.

Οι θεματολογίες διαφοροποιούνται ανάλογα με την ηλικία των μαθητών και αφορούν:

- ✓ την αποστολή της Διεύθυνσης Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος,
- ✓ τις διαδικτυακές απειλές και μέτρα προστασίας,
- ✓ τα αδικήματα και τρόπους που αυτά διαπράττονται μέσω διαδικτύου,
- ✓ το φαινόμενο του διαδικτυακού εκφοβισμού (Cyberbullying)
- ✓ τις κυβερνοεπιθέσεις ενάντια σε πληροφοριακά συστήματα και την ψηφιακή υποκλοπή δεδομένων,
- ✓ τα διαδικτυακά τυχερά παίγνια και τον εθισμό,
- ✓ τον σεξουαλικό εκβιασμό και εξαναγκασμό μέσω διαδικτύου και το sexting,
- ✓ την παρουσίαση της ενημερωτικής καμπάνιας SAY NO, ενάντια στον σεξουαλικό εκβιασμό και εξαναγκασμό, ανηλίκων και ενηλίκων, μέσω του διαδικτύου,
- ✓ τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (Social Media).

T E X N E Σ

Θέατρο: Το δώρο του Θέσπη στους ανθρώπους

Ομάδα 30-40 μαθητές, διάρκεια 90 '

Εισηγητής: Νίκος Νίκας, Καθηγητής υποκριτικής, ηθοποιός, σκηνοθέτης

6ος αιώνας π.Χ.. Ο Θέσπης αποκρίνεται (υποκρίνεται) στον χορό που τραγουδά τον διθύραμβο και γεννιέται η τραγωδία, το θέατρο. Ο Θέσπης έκανε τον μύθο δράση.

Πάμε τώρα στον 21ο αιώνα μ.Χ., στο σήμερα, στο τώρα!

Πάμε να κάνουμε έναν κύκλο. Πάμε να μιλήσουμε για τους αρχαίους μύθους που έγιναν θέατρο, που έγιναν τραγωδίες.

Πάμε στα εκάστοτε πρόσωπα του μύθου. Πάμε στους πρώτους «υποκριτές»! Πάμε στους σημερινούς υποκριτές.

Ποια μέσα χρησιμοποιούν; Το σώμα, το πρόσωπο (τη μάσκα ίσως;), τα μάτια, το στόμα. Πάμε να τα γνωρίσουμε αυτά τα «μέσα» και να ξαναγνωριστούμε κι εμείς μέσα απ' αυτά τα «μέσα».

Πάμε να γνωρίσουμε και τα υλικά των ηθοποιών. Τα συναισθήματα: χαρά, λύπη, φόβος, θυμός, αγάπη.

Πάμε να τα δοκιμάσουμε όλα αυτά!

Πάμε να φτιάξουμε δικούς μας μύθους, δικές μας «ιστορίες»!

Πάμε να τις χρησιμοποιήσουμε για να κάνουμε ότι και ο Θέσπηρ.

Πάμε να παίξουμε θέατρο.

Ένα διαδραστικό πρόγραμμα, μια περιπέτεια πάνω στο θέατρο του «σήμερα» και του «πάντα», που ξεκινά με αφορμή τη διδακτέα ύλη κάθε τάξης. Μια συναρπαστική περιπέτεια- παιχνίδι- ταξίδι για τους μαθητές χωρίς να τους «διδάσκει».

Από το βιολί και τον Μπαχ στο Body Percussion και το Hip Hop

Ομάδα 30-40 μαθητές, διάρκεια 90 '

Εισηγητής: Γιώργος Παπαϊωάννου, Μουσικός

Ο στόχος της παρουσίασης θα είναι, στο σύντομο αυτό χρόνο και μέσα από κάτι άμεσο, έντονα διαδραστικό αλλά και οικείο να πάρουν οι μαθητές ένα όσο το δυνατόν πιο ισχυρό ερέθισμα. Να τους χαραχθεί η περιέργεια και η αίσθηση ότι μπορούν να το κάνουν και αυτοί, ενώ παράλληλα θα γνωρίσουν και κάτι καινούργιο και διαφορετικό.

Εξέλιξη του προγράμματος:

- Γνωριμία, παιχνίδι, συζήτηση

Θα γνωριστούμε μέσα από διαδραστικά εκπαιδευτικά παιχνίδια και με αφετηρία την πιο κοινή ερώτηση "τι μουσική ακούς;" θα μιλήσουμε για διάφορα είδη μουσικής και θα απαντήσουμε όσες ερωτήσεις προκύψουν.

- Το σώμα και η φωνή ως όργανο

Με εργαλεία το Body Percussion (παραγωγή ήχων και ρυθμικών μοτίβων κρούοντας το σώμα και κάνοντας ήχους με το στόμα κτλ), τη φωνή ως μελωδικό όργανο αλλά και αυτοσχέδιους στίχους (ρίμες, ραπ, Hip Hop) θα προσπαθήσουμε να συνθέσουμε ένα μουσικό κομμάτι.

- Γνωριμία με μουσικά όργανα

Θα παρουσιάσουμε όργανα από όλες τις κατηγορίες οργάνων: κρουστά, έγχορδα (τοξωτό, π.χ. βιολί και νυκτά, π.χ. πολιτικό Λαούτο, σαρόντ - ένα πολύ εντυπωσιακό όργανο από την Ινδία) και πνευστά (φλογέρα και νέυ). Με τη βοήθεια όλων αυτών των οργάνων θα ακουστούν ζωντανά διάφορα μουσικά στυλ και είδη μουσικής (από κλασική

μουσική και Μπαχ μέχρι ταξίμια και ανατολίτικους αυτοσχεδιασμούς). Στη συνέχεια οι μαθητές θα έχουν την ευκαιρία να περιεργαστούν αυτά τα μουσικά όργανα και να παράγουν ήχο και οι ίδιοι με καθοδήγηση.

➤ Αυτοσχεδιασμός και ηχογράφηση

Θα παίξουμε-αυτοσχεδιάσουμε χρησιμοποιώντας όλα τα παραπάνω, θα εμπλουτίσουμε το κομμάτι που φτιάξαμε με ήχους και μελωδίες από όργανα και στο τέλος θα το ηχογραφήσουμε με σκοπό να σταλεί σε όλους.

Ανακαλύπτοντας τον Κωνσταντίνο Βολανάκη: Ο κλεμμένος πίνακας

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 90´ [Ψηφιακός μετασχηματισμός - Νέες τεχνολογίες (ΕΣΠΑ 2014-2020)]

Εισηγήτρια: Βένια Παστάκα, Ιστορικός τέχνης

Σκοπός του προγράμματος είναι να έρθουν οι έφηβοι σε επαφή με τα έργα τέχνης και να κατανοήσουν τη σημασία της ζωγραφικής του Κωνσταντίνου Βολανάκη. Μέσα από την παρουσίαση του έργου του ζωγράφου θα αναπτυχθεί ένας γόνιμος διάλογος ο οποίος θα δώσει την δυνατότητα να αναπτύξουν **οι μαθητές κριτικές δεξιότητες πάνω στο τι πληροφορίες μπορεί να μας δώσει ένα έργο τέχνης πάνω στην ιστορία, τους ανθρώπους και την αλλαγή της πόλης που κατοικούν**. Στο πλαίσιο του προγράμματος θα δημιουργηθεί ένα βιωματικό παιχνίδι βασισμένο εξολοκλήρου στην ζωή και το έργο του ζωγράφου που ως στόχο έχει να ενισχύσει την παρατηρητικότητα και την ανάπτυξη της σκέψης τους πάνω στα έργα τέχνης.

Το εκπαιδευτικό αυτό πρόγραμμα είναι ένα ομαδικό παιχνίδι μυστηρίου μέσα από το οποίο οι μαθητές θα ανακαλύψουν τη ζωγραφική του Κωνσταντίνου Βολανάκη. Πρόκειται για **ένα διαδραστικό παιχνίδι** που στοχεύει στη βιωματική μάθηση και ξεφεύγει από το πλαίσιο της τυπικής διδασκαλίας. **Με αφορμή την κλοπή ενός σημαντικού έργου τέχνης οι μαθητές θα μεταμορφωθούν σε ερευνητές και υπόπτους**. Με συντονιστή του παιχνιδιού την εισηγήτρια, οι μαθητές θα χωριστούν σε ομάδες και θα κληθούν να βρουν τον ένοχο. Μέσα από μια ανακριτική διαδικασία στην οποία παρεμβάλλονται έργα του ζωγράφου, οι νέοι ερευνητές μαθαίνουν για την ζωή και το έργο του Βολανάκη, συλλέγουν στοιχεία και οδηγούνται σταδιακά στην λύση του μυστηρίου. Θα καταφέρουν άραγε να βρουν τον ένοχο και που βρίσκεται ο πίνακας;

«Τα ρήματα της τέχνης»

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 90´

Εισηγήτρια: Ιωάννα Σκοτίδα, Φιλολόγος, Μουσειοπαιδαγωγός

Φοβάμαι, νυστάζω, ανακουφίζομαι, στιγματίζομαι, βαριέμαι, θυμώνω, πονάω, λυπάμαι, χαίρομαι, δημιουργώ, προβληματίζομαι, κλαίω, γελάω...

Τι είναι η τέχνη; Ποιες οι διαφορετικές μορφές της Για ποιον λόγο η σύγχρονη τέχνη είναι τόσο κοντά στον άνθρωπο;

Με οδηγό βιωματικά παιχνίδια, καρτέλες, καλλιτεχνικά έργα (πίνακες, τραγούδια, στίχους, εγκαταστάσεις, ταινίες) και πραγματικά αντικείμενα οι συμμετέχοντες ξεκλειδώνουν τη σύγχρονη τέχνη, ανακαλύπτουν τα σύγχρονα καλλιτεχνικά ρεύματα και τους εκπροσώπους τους, προβληματίζονται και βρίσκουν σημεία επαφής με τα δικά τους προβλήματα και προβληματισμούς. Τέλος δημιουργούν το δικό τους καλλιτεχνικό έργο/ εγκατάσταση και περνούν το δικό τους μήνυμα.

Στόχοι του προγράμματος οι μαθητές να:

- οικειοποιηθούν με την έννοια της σύγχρονης τέχνης με βιωματικό τρόπο.
- εξοικειωθούν με σύγχρονα καλλιτεχνικά ρεύματα και τους εκπροσώπους τους.
- αναπτύξουν πολλαπλούς, προσωπικούς και συλλογικούς τρόπους προσέγγισης του έργου τέχνης και να το ταυτίσουν με τα προσωπικά τους βιώματα.

Σε μία εποχή όπου οι έφηβοι έχουν να αντιμετωπίσουν πολλαπλά προβλήματα τόσο στο σχολικό όσο και στο προσωπικό τους περιβάλλον και κλείνονται όλο και περισσότερο στον εαυτό τους, στιγματίζονται και περιθωριοποιούνται, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Τα ρήματα της τέχνης» έρχεται να τους βοηθήσει τόσο να γνωρίσουν τη σύγχρονη τέχνη με έναν διαφορετικό τρόπο και να την ξεκλειδώσουν, όσο και να εκφραστούν ελεύθερα και να ανακαλύψουν τρόπους να προσέγγισης του ίδιου τους του εαυτού και του κόσμου γύρω τους.

Οι στόχοι του προγράμματος: Οι έφηβοι να οικειοποιηθούν τη σύγχρονη τέχνη, τα σύγχρονα καλλιτεχνικά ρεύματα και τους εκπροσώπους τους αλλά και να βρουν μέσα από τη μεθοδολογία που ακολουθεί το εκπαιδευτικό πρόγραμμα, στοιχεία που αγγίζουν την εφηβική ηλικία, τα βιώματα και τους προβληματισμούς της τόσο συλλογικά, όσο και ατομικά. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα είναι μαθητοκεντρικό και βασίζεται τόσο στην ανακαλυπτική, όσο και στην βιωματική- επικοινωνιακή μέθοδο διδασκαλίας. Οι συμμετέχοντες κατά τη διάρκειά του θα καταφέρουν να εκφράσουν τις απόψεις και τα συναισθήματά τους και να προβληματιστούν. Η διαδικασία αξιοποιεί παράλληλα (θεωρώντας την απαραίτητη) την ομαδοσυνεργατική μέθοδο, δίνοντας την ευκαιρία στα παιδιά να συνεργαστούν και να συνομιλήσουν με διαφορετικό τρόπο από ότι στο σχολικό περιβάλλον.

Το πρόγραμμα υποστηρίζει τη μέθοδο Dewey δηλαδή το μαθαίνω κάνοντας», συνδέοντας την τέχνη με προηγούμενα βιώματα και δημιουργώντας νέες καλύτερες εμπειρίες. Η ιδεοκαταιγισμός, ο ελεύθερος διάλογος και η διδασκαλία με πολυμέσα ευνοούνται από το πρόγραμμα. Κατά τη διάρκεια του, με τη βοήθεια προτζέκτορα και ηχητικού εξοπλισμού η ομάδα θα ανακαλύψει/ αναλύσει έργα τέχνης σύγχρονων ρευμάτων, θα τα συγκρίνει με παλαιότερα και θα απαντήσει σε ppt με ερωτήματα που

αφορούν την τέχνη και τα μουσεία, με στόχο να κατανοήσει πως τελικά ο πολιτισμός και η τέχνη μας αφορούν όλους και πώς ο καθένας μπορεί να τα προσεγγίσει με τον δικό του τρόπο. Το σωστό και το λάθος αποκλείονται αφού κυριαρχεί η προσωπική άποψη και το προσωπική ματιά.

Στο τελευταίο στάδιο του προγράμματος, τα παιδιά σε ομάδες, με τη βοήθεια πραγματικών καθημερινών αντικειμένων (καρέκλες, πανιά και ρούχα, μαγειρικά σκεύη, βιβλία, κα) θα δημιουργήσουν σύγχρονα έργα τέχνης στο χώρο, που εκφράζουν τα δικά τους συναισθήματα και προβληματισμούς, εμπνευσμένα από τους καλλιτέχνες που ανακάλυψαν.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Τα ρήματα της τέχνης», αξιοποιώντας σύγχρονες μεθόδους προσέγγισης, οπτικοακουστικό υλικό, μουσική και πραγματικά αντικείμενα προσεγγίζει και ακουμπά τόσο την τέχνη όσο και την εφηβική ηλικία στο σύνολό της άλλα και τον καθένα ξεχωριστά.

**«Να σου πω μια ιστορία;»: Πώς το εκφραστικά μας μέσα εμπνέονται ελεύθερα και δημιουργούν ιστορίες, με αφορμή τη ζωγραφική
Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 90 '**

Εισηγητής: Πάνος Κούγιας, Ηθοποιός, σκηνοθέτης

Πόσο εκπαιδευμένη, αλήθεια, είναι η φαντασία μας, να μπορεί να γεννήσει στη στιγμή, μια αυτοσχέδια ιστορία; Πως μπορεί ένας πίνακας ζωγραφικής να μας εμπνεύσει για να αφηγηθούμε το πριν ή το μετά της εικόνας που απεικονίζει; Τελικά, τι θα μας έλεγε η Μόνα Λίζα αν δεν χαμογελούσε και μπορούσε να μας μιλήσει;

Στην εποχή της διαδικτυακής εικόνας και του βίντεο, η επαφή με την ζωγραφική μέσω του εικονοκλαστικού- ποιητικού θεάτρου, συναντά όλο και λιγότερους θαυμαστές. Η δυνατότητα παραγωγής και αναπαραγωγής γρήγορης εικόνας αλλά και κειμένων μέσω τεχνητής νοημοσύνης (AI), πολύ συχνά απομαγεύει και αδρανοποιεί την δημιουργικότητα των εφήβων, στερώντας τους την δυνατότητα να διαμορφώσουν κριτική σκέψη και έκφραση, στοιχεία συνώνυμα της προσωπικότητάς μας.

Σε αυτό το πρόγραμμα συνδυάζεται το θέατρο -γονιός όλων των αφηγήσεων και των εικόνων- με την ζωγραφική, δημιουργώντας έναν πρωτοποριακό- βιωματικό κόσμο, όπου οι μαθητές με «αποσκευές» την φαντασία τους, τα όνειρά τους αλλά και το σύνολο των εκφραστικών τους μέσων, καλούνται μέσα από έναν ζωγραφικό πίνακα να επινοήσουν έναν κόσμο ολότελα αυτοσχέδιο, πρωτότυπο και χειροποίητο από τους ίδιους.

Στόχοι του προγράμματος :

- Να καλλιεργήσουν τα αισθητικά και αισθητηριακά τους εργαλεία.
- Να εξοικειωθούν με την λειτουργία της αφήγησης και του αυτοσχεδιασμού.
- Να αναπτύξουν την ικανότητα της ομαδικής συνεργασίας μέσω της λειτουργίας του θεάτρου.
- Να αποκτήσουν οι μαθητές μία σφαιρική εικόνα για την ζωγραφική .
- Να συνειδητοποιήσουν τον καθοριστικό ρόλο και την αξία της συνδυαστικής χρήσης των τεχνών (θέατρο, ζωγραφική)

Για να επιτευχθούν οι προαναφερθέντες στόχοι, κατά τη διάρκεια του προγράμματος θα δουλέψουμε ομαδικά με γνωστούς πίνακες ζωγραφικής της ελληνικής αλλά και της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς, αξιοποιώντας το πλούσιο εικαστικό υλικό της προσωπικής συλλογής του Ιδρύματος Λασκαρίδη.

Π Ο Λ Ι Τ Ι Σ Μ Ο Σ

Παίζοντας με ... την ιστορία των περιηγητών

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 90 '

Εισηγητές: Ηλίας Στουραϊτης, Δρ. Τμ. Ιστορίας Ιονίου Πανεπιστημίου

**Τόλης Λαύκας, MSc Liverpool John Moores University, Τμ. Επιστήμης
Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού ΕΚΠΑ**

Η πολιτισμική κληρονομιά των περιηγητών που μας κληροδότησε κάθε Δυτικοευρωπαίος ταξιδιώτης ως μια πραγματική ή ονειρική εμπειρία αποτελεί μια ανακάλυψη του κόσμου της Μεσογείου και της Νοτιοανατολικής Ευρώπης από τον 15ο έως τον 20ό αιώνα. Μία διαφορετική απεικόνιση της ιστορίας μέσα από τα μάτια των ανθρώπων που παρατήρησαν και κατέγραψαν κοινωνίες του κόσμου που άλλαζε και διαμόρφωνε μια νέα εποχή. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα παρασύρει τους μαθητές σε ένα παιχνίδι αναγνώρισης και κατανόησης των πνευματικών, πολιτικών και πολιτιστικών ρευμάτων που οδήγησαν τους περιηγητές να ανακαλύψουν πώς ήταν ο κόσμος της Ευρώπης. Ποιοι ήταν αυτοί οι περιηγητές; Από ποιες χώρες προέρχονταν; Πού μετακινούνταν; Οι μαθητές/τριες θα ανακαλύψουν παίζοντας μια φανταστική ιστορία την απεικόνιση του χώρου και των ανθρώπων από τον 15ο έως τον 20ό αιώνα. Οι μαθητές/τριες θα αναζητήσουν κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού περιεχόμενο από την εφαρμογή travelogues, θα αξιοποιήσουν χάρτες, πίνακες ζωγραφικής για να ολοκληρώσουν το ταξίδι των περιηγητών και το παιχνίδι.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα συνδέεται με το μάθημα της ιστορίας και εμπλουτίζει τη χρονική περίοδο από τον 15ο έως τον 20ό αιώνα με την παρουσία των περιηγητών στην περιοχή της Μεσογείου και της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Συγκεκριμένα, αναζητούνται τα πνευματικά, πολιτικά και πολιτιστικά ρεύματα που οδήγησαν τους περιηγητές να

ανακαλύψουν πώς ήταν ο κόσμος της Ευρώπης, ποιες ήταν οι ιδιότητες των περιηγητών, από ποιες χώρες προέρχονταν, πού μετακινούνταν, πώς κατέγραφαν και τι μας παρουσιάζουν. Το πρόγραμμα στηρίζεται στη **βιωματική και ερευνητική-αποκαλυπτική** μάθηση. Οι μαθητές/τριες θα βιώσουν μέσω της φανταστικής ιστορίας που θα εμπλακούν, στοιχεία που αφορούν την ιστορία των περιηγητών μέσω της έρευνας και συνεχούς ανακάλυψης δεδομένων που παράλληλα θα είναι και στοιχεία απόκτησης γνωστικού περιεχομένου.

Παραμύθι να αρχινήσει...

Ομάδα 30-40 μαθητές, διάρκεια 90´

Εισηγητής: Σωτήρης Σουλούκος, Δρ. Θρησκευολογίας, Κοινωνικής Ανθρωπολογίας

Αντικείμενο του προγράμματος είναι η αφήγηση παραδοσιακών παραμυθιών, τα οποία δεν έχουν εικονογραφημένη έντυπη ή οπτικοακουστική απόδοση, είτε από τον ίδιο τον εισηγητή, είτε με τη βοήθεια οπτικοακουστικών μέσων και τα οποία προέρχονται από την περίοδο ακμής του παραδοσιακού πολιτισμού ή τον αγροτικό χώρο, καθώς η τεχνολογική ανάπτυξη στις αγροτικές περιοχές άργησε να εμφανιστεί.

Σκοπός και στόχοι του προγράμματος

Το πρόγραμμα επικεντρώνεται στην κατανόηση της λειτουργίας των παραμυθιών σε προφορικό επίπεδο σε μία εποχή που δεν υπήρχε τηλεόραση, ραδιόφωνο, διαδίκτυο, ούτε έντυπα μέσα. Οι παραμυθάδες την εποχή εκείνη αφηγούνταν παραμύθια διατηρώντας κάποια βασικά στοιχεία από την πλοκή και χρησιμοποιώντας τον δικό τους αφηγηματικό τρόπο. Δεν είχαν γραπτή μορφή, ούτε είχαν εικονογράφηση.

Στις μέρες μας τα παραμύθια είναι έντυπα ή έχουν οπτικοακουστική μορφή. Συνήθως τα παιδιά τα βλέπουν στην τηλεόραση και με τον τρόπο αυτό η φαντασία τους απλά ταξιδεύει με αυτά και δεν πλάθουν δικές τους μορφές και δικούς τους χαρακτήρες. Ο χρόνος και ο χώρος της αφήγησης έχει αλλάξει και πλέον τα παραμύθια έχουν αποκτήσει έναν εμπορικό χαρακτήρα, καθώς πωλούνται όχι μόνο τα παραμύθια, αλλά και κάθε είδους μορφές που σχετίζονται με αυτά (κούκλες, cd κτλ.). Μέσα από την αφήγηση παραμυθιών τα παιδιά καλούνται να φανταστούν τις μορφές αυτές και στη συνέχεια καλούνται να συνθέσουν το δικό τους παραμύθι.

Εξέλιξη του προγράμματος

Το πρόγραμμα μέσα από βιωματικές προσεγγίσεις, στοχεύει στη σύνδεση προηγούμενων εμπειριών των μαθητών από τη συμμετοχή τους σε αντίστοιχες περιστάσεις προφορικής ή και μη αφήγησης παραμυθιών. Οι μαθητές εργάζονται ομαδοσυνεργατικά σε ομάδες. Κάθε ομάδα έχει στη διάθεσή της από ένα κουτί με καρτέλες, οι οποίες έχουν λέξεις που μπορούν να χρησιμοποιήσουν για να συνθέσουν το

παραμύθι. Χρησιμοποιώντας τις λέξεις αυτές, εξερευνούν τον τρόπο χρήσης και λειτουργίας τους.

Μέσα από τη μελέτη των στοιχείων που επαναλαμβάνονται στα παραμύθια (εναρκτήρια και καταληκτική φόρμουλα, τις τριπλές επαναλήψεις, την παρουσία μαγικών βοηθών και άλλων σημαντικών στοιχείων κ.α.), θα κατανοήσουν τη σημασία τους για την έκταση του παραμυθιού, αλλά και τις δυσκολίες που καλείται να αντιμετωπίσει ο ήρωας.

Επιπλέον, οι μαθητές θα κατανοήσουν τον τρόπο προφορικής εκμάθησης στις παραδοσιακές κοινωνίες, καθώς οι παραμυθάδες μάθαιναν αφενός το παραμύθι από μνήμης, αφετέρου αφηγούνταν μέσα από την δημιουργική ανασύνθεσή των επιμέρους μοτίβων των παραμυθιών, ενσωματώνοντας τα δικά τους στοιχεία, μέσα στο πλαίσιο της παράδοσης. Τέλος, θα κληθούν να δημιουργήσουν ένα παραμύθι, χωρισμένοι σε ομάδες, έχοντας στη διάθεση τους κάποιες λέξεις σε καρτέλες, που θα επιλέγονται έπειτα από κλήρωση. Μέσα από μία βιωματική εμπειρία θα γίνουν οι ίδιοι οι μαθητές/μαθήτριες παραμυθάδες και θα αφηγηθούν το δικό τους παραμύθι. Στη συνέχεια θα κληθούν να αφηγηθούν από μνήμης αυτό το παραμύθι στους φίλους, τους συμμαθητές, τους γονείς και τους συγγενείς τους. Φυσικά, μπορούν να προσθέτουν ή να αφαιρούν τμήματα του παραμυθιού για να μεγαλώνουν ή να μικραίνουν τον χρόνο αφήγησης.

Μέσα από τα διαδοχικά βήματα που απαιτούνται για την ολοκλήρωση του παραμυθιού τους, βιώνουν τη χαρά της δημιουργία, αντιλαμβάνονται την αναγκαιότητα της μεταξύ τους συνεργασίας, πρέπει να διαμορφώσουν την πλοκή του παραμυθιού μέσα από τους συλλογισμούς τους, ανακαλύπτουν τη γνώση και τη δημιουργία μέσα από μια βιωματική διαδικασία, μαθαίνουν να συνθέτουν ιστορίες με ετερόκλητες φαινομενικά μεταξύ τους λέξεις, ανακαλύπτουν τις ικανότητες τους να ζωγραφίζουν, αναπτύσσουν κριτική και συνδυαστική σκέψη μέσα από ενεργητική συμμετοχή και συνεργασία.

Ενδεικτικό ερωτηματολόγιο:

1. Ποια παραμύθια γνωρίζετε;
2. Έχετε δει παραμύθια στην τηλεόραση;
3. Έχετε παραμύθια σπίτι σας;
4. Ποιο είναι το αγαπημένο σας;
5. Παλιά τα παραμύθια δεν ήταν γραμμένα και δεν είχαν εικονογράφηση, καθώς τα αφηγούνταν οι άνθρωποι. Ξέρετε κάποιον παραμυθά;
6. Θα ακούσουμε τώρα ένα παραμύθι και θα σχεδιάσετε μετά ό,τι σας κάνει εντύπωση.
7. Θα διαλέξετε καρτέλες για να φτιάξετε το δικό σας παραμύθι.

«Η ωραία Ελλάς ... με το βλέμμα των περιηγητών»

Ομάδα 30-40 μαθητές, διάρκεια 90´

**Εισηγήτριες: Μυρτώ Πίγκου-Ρεπούση, Επίκ. Καθηγήτρια Θεάτρου στην
Εκπαίδευση, Τμ. Θεάτρου, ΑΠΘ
Φωτεινή Βενιέρη, Δρ. Μουσικακού Θεάτρου**

Ο περιηγητισμός στην Ανατολική Μεσόγειο και τη Νοτιανατολική Ευρώπη από το 16ο έως το τέλος του 19ου αιώνα, οι αντίστοιχες περιηγητικές εκδόσεις και γενικότερα η ταξιδιωτική φιλολογία συνιστούν ανεξάντλητη πηγή για να γνωρίσουμε την περιοχή και τους ελληνόγλωσσους πληθυσμούς της οθωμανικής αυτοκρατορίας στις πολυπόικιλες δραστηριότητές τους. Είναι επίσης μια σημαντική πηγή για να προσεγγίσουμε τον τρόπο με τον οποίο οι Ευρωπαίοι έβλεπαν τον τόπο στον οποίο γεννήθηκε στην Αρχαιότητα ο ελληνικός πολιτισμός καθώς και τους ανθρώπους οι οποίοι τον κατοικούσαν.

Το αρχείο του Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη (Travelogues) εμπεριέχοντας και τεκμηριώνοντας το σύνολο σχεδόν του εικονιστικού/εικονογραφικού υλικού των περιηγητικών εκδόσεων συνιστά μια χρήσιμη βάση όχι μόνο για την έρευνα αλλά και για την εκπαίδευση. Η υποχρεωτική εκπαίδευση μέσα από το μάθημα της ιστορίας αλλά και της γεωγραφίας και της γλώσσας, καθώς και μέσα από τις σχολικές γιορτές αναφέρεται συχνά στην περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας η οποία είναι κατά βάση και η ιστορική περίοδος αναφοράς των περιηγητικών εκδόσεων. Η προσέγγιση της περιόδου στο σχολείο γίνεται όμως σχεδόν αποκλειστικά μέσα από το γραπτό κείμενο σε μια εποχή που το βασικό κείμενο μέσα από το οποίο δημιουργούνται τα νοήματα είναι πολυμεσικό περιλαμβάνοντας το γραπτό, το εικονιστικό, το ηλεκτρονικό, κλπ.

Η αξιοποίηση και η διερεύνηση του εικονιστικού/εικονογραφικού αρχείου του Ιδρύματος Λασκαρίδη, σε συνδυασμό με επιπλέον αρχειακό υλικό, μπορεί να προσφέρει ουσιαστικές ιστορικές αναπαραστάσεις για την περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας και τον τρόπο ζωής των ελληνόφωνων πληθυσμών που ζούσαν στην εν λόγω εποχή.

Το συγκεκριμένο εργαστήριο επιχειρεί ένα τέτοιο είδος διερεύνησης του αρχείου με ένα βιωματικό και συμμετοχικό τρόπο ο οποίος θα επιτρέψει στους/στις μαθητές/τριες να περιπλανηθούν μέσα στις εικόνες, τους χάρτες και τις αφηγήσεις και να καταλήξουν στις δικές τους ερμηνείες για την τότε κοινωνία και τους ανθρώπους της.

Στο συγκεκριμένο εργαστήριο αξιοποιείται η θεατροπαιδαγωγική μέθοδος και το μουσειακό θέατρο. Η θεατροπαιδαγωγική είναι μία καλλιτεχνική μέθοδος η οποία βασίζεται σε δομικά στοιχεία του θεάτρου όπως η συμμετοχικότητα, η δημιουργία και η σκηνική παρουσία, κ.α., προκειμένου να προσφέρει μία ολιστική (πνευματική,

σωματική, συναισθηματική) προσέγγιση στη μάθηση επιτρέποντας στους μαθητές και στις μαθήτριες να αποκτήσουν μία βιωματική σχέση με την εκάστοτε γνώση.

Το μουσειακό θέατρο αξιοποιείται πρωτίστως για την εξοικείωση με την έννοια του μουσείου και του αρχείου, την καλλιέργεια της ιστορικής σκέψης, τη σύνδεση του παρόντος με το παρελθόν και την κριτική εμπλοκή με την υπό εξέταση θεματική.

Στόχοι του προγράμματος

- ✓ Ο εμπλουτισμός των ιστορικών αναπαραστάσεων των μαθητών και μαθητριών μέσα από το εικονογραφικό αρχαίο του ιδρύματος Αικ. Λασκαρίδη
- ✓ Η ενθάρρυνση συνδέσεων ανάμεσα στο παρελθόν και το παρόν.
- ✓ Η γνωριμία με άγνωστες πτυχές της καθημερινής ζωής του παρελθόντος.
- ✓ Η ενεργή εμπλοκή με το αρχαικό υλικό με δημιουργικό και διαδραστικό τρόπο.
- ✓ Η δημιουργία ενός χώρου διαλόγου και αναστοχασμού.

Εξέλιξη του προγράμματος

Στην αρχή του εργαστηρίου οι μαθητές καλούνται να απαντήσουν με τη φαντασία τους στα ερωτήματα που θα μας απασχολήσουν κατά τη διάρκεια του εργαστηρίου (π.χ. Ταξίδευαν οι Έλληνες και οι Ελληνίδες εκείνες τις εποχές σε άλλες χώρες; Για ποιούς λόγους; Οι ξένοι επισκέπτονταν την Ελλάδα; Γιατί; Ποιες πιστεύετε ότι ήταν οι εντυπώσεις των ξένων ταξιδιωτών από το ταξίδι τους στην Ελλάδα;)

Στη συνέχεια, οι μαθητές σε κύκλο εισάγονται στο θέμα με ερωτήσεις που αφορούν τους ίδιους έτσι ώστε να συνδέσουν τη δική τους πραγματικότητα με την υπό εξέταση θεματική: Πώς θα περιγράφατε τη χώρα μας σε κάποιον/α που δεν έχει ταξιδέψει ποτέ σε αυτή; τι θα επιλέγατε να δείξετε ή να πείτε; Εσείς που θα θέλατε να ταξιδέψετε; Ποιο πολιτισμό θα θέλατε να γνωρίσετε; Σε ποιο μέρος του κόσμου;

Δραστηριότητα 1:

Οι μαθητές μοιράζονται σε 3-4 ομάδες.

Η κάθε ομάδα διερευνά το έργο ενός περιηγητή και, με τη βοήθεια των συντονιστών του εργαστηρίου, επιχειρεί α) να δημιουργήσει μία ιστορία/αφήγηση από το υλικό που μελετά (σε προεπιλεγμένες -πολυτροπικές- πηγές στις οποίες συνδυάζεται εικόνα, γραπτός λόγος, χάρτης) και β) να ερμηνεύσει την άποψη που διαμόρφωσε για τον τόπο. Για την παρουσίαση αυτή κάθε ομάδα επιλέγει κάποιον που θα υποδυθεί τον χαρακτήρα του επιλεγμένου περιηγητή ενώ οι υπόλοιποι/ες παίζουν σε ρόλο κατοίκων της περιοχής.

Δραστηριότητα 2:

Στη συνέχεια παρουσιάζει την ιστορία που δημιούργησε στα υπόλοιπα μέλη της ομάδας μέσω παγωμένων εικόνων και αυτοσχεδιασμού.

Με την τεχνική της “καυτής καρέκλας” οι ομάδες μαζεύονται και απευθύνουν ερωτήσεις στους χαρακτήρες, όπως:

Από ποιο μέρος προέρχεται και σε τι αυτό διαφέρει από την Ελλάδα;

Πότε επισκέφθηκε την Ελλάδα;

Γιατί ήρθε;

Τι ήλπιζε να βρει;

Βρήκε αυτά που περίμενε;

Ποια είναι η άποψή του για την αρχαιότητα;

Δραστηριότητα 3:

Ακολουθεί συζήτηση για τον εντοπισμό διαφορών και ομοιοτήτων μεταξύ των διαφορετικών αρχείων των περιηγητών, για την εικόνα του τότε και του σήμερα, για το τι έχει αλλάξει από τότε, για το ποια μπορεί να είναι η γνώμη των σημερινών τουριστών, πώς διαμορφώνεται, πώς έρχεται σε αντίθεση ή συμπίπτει με την εικόνα που έχουμε εμείς για την Ελλάδα;

Με την ολοκλήρωση του εργαστηρίου, θα συνοψίσουμε τα βασικά σημεία που συζητήθηκαν και θα παρέχουμε πρόσθετες πηγές για περαιτέρω διερεύνηση.

Α Γ Ω Γ Η Υ Γ Ε Ι Α Σ

Μπες στη θέση μου: Σπάμε τα στερεότυπα και είμαστε μαζί ενάντια στην έμφυλη βία

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 90’ [Ψηφιακός μετασχηματισμός - Νέες τεχνολογίες (ΕΣΠΑ 2014-2020)]

Εισηγήτριες: Κατερίνα Σοφianoπούλου, Ψυχολόγος, MSc Ιατρικής Σχολής ΕΚΠΑ, Γνωσιακή Συμπεριφοριστική Θεραπεία

Έλενα Κοντιζά, Ψυχολόγος MSc Πανεπιστημίου Ουτρέχτης Ολλανδίας, πιστοποιημένη στη Γνωσιακή-Συνπεριφοριστική Θεραπεία

Τα τελευταία χρόνια, όλο και περισσότερα περιστατικά έμφυλης βίας έρχονται στο φως. Έμφυλη βία αποτελεί οποιαδήποτε πράξη βίας που στοχεύει σε κάποιον λόγω του φύλου του και συνήθως αφορά στη βία κατά των γυναικών και των κοριτσιών. Η έμφυλη βία πηγάζει από τα στερεότυπα που προσδίδουν άνισα χαρακτηριστικά και δικαιώματα στα δύο φύλα, ενώ μπορεί να εμφανιστεί με πολλές μορφές και να επηρεάσει το άτομο τόσο σε συναισθηματικό, όσο και σε κοινωνικό επίπεδο.

Είναι βέβαιο πως η έμφυλη βία μπορεί να εμφανιστεί σε κάθε ηλικιακή βαθμίδα και να επηρεάσει κάθε πτυχή της καθημερινότητας, τόσο των παιδιών όσο και των ενηλίκων. Πολλά παιδιά βιώνουν ή είναι μάρτυρες έμφυλης βίας στις σχέσεις τους, στο σχολείο ή στο διαδίκτυο. Η έμφυλη βία προκαλεί έντονο άγχος στα παιδιά και επιφέρει σοβαρές επιπτώσεις στην αυτοεκτίμησή τους, δημιουργώντας τους αισθήματα ανεπάρκειας και ανασφάλειας ενώ παράλληλα μπορεί να οδηγήσει σε προβλήματα συμπεριφοράς που

επηρεάζουν αρνητικά τις κοινωνικές τους σχέσεις. Είναι σημαντικό, λοιπόν, τα παιδιά να μάθουν να αναγνωρίζουν τα στερεότυπα που πυροδοτούν την ανισότητα και οδηγούν σε περιστατικά έμφυλης βίας, ώστε να αντιλαμβάνονται εγκαίρως την εμφάνισή της και να την αντιμετωπίζουν.

Υπό το πρίσμα αυτό, δημιουργήθηκαν δύο (2) σενάρια εκπαιδευτικών παιχνιδιών, τα οποία διαδραματίζουν περιστατικά έμφυλης βίας. Μέσω της χρήσης γυαλιών Εικονικής Πραγματικότητας (Virtual Reality), τα παιδιά θα παρακολουθήσουν σενάρια με μαθητές που αναπαράγουν μορφές έμφυλης βίας και με μαθητές που τη βιώνουν. Στη συνέχεια, θα συμμετάσχουν σε βιωματικές ασκήσεις σχετιζόμενες με όσα παρακολούθησαν, με σκοπό να προβληματιστούν, να μάθουν να αναγνωρίζουν την έμφυλη βία, αλλά και να την αντιμετωπίζουν με ενδεδειγμένους και λειτουργικούς τρόπους.

Στόχοι του προγράμματος:

- Αναγνώριση της έμφυλης βίας: Οι μαθητές θα μάθουν να αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά της έμφυλης βίας και να διακρίνουν την εμφάνισή της.
- Καλλιέργεια ενσυναίσθησης: Οι μαθητές θα εξασκηθούν στο να «μπαίνουν στη θέση του άλλου» και να σκέφτονται πως μπορεί να αισθάνεται το άτομο που υπόκειται έμφυλη βία. Με τον τρόπο αυτό, θα κατανοήσουν και θα ευαισθητοποιηθούν στις επιδράσεις της έμφυλης βίας στην ψυχική υγεία του ατόμου.
- Ανάπτυξη κριτικής σκέψης: Οι μαθητές θα καλλιεργήσουν κριτική σκέψη απέναντι σε περιστατικά έμφυλης βίας, ώστε να είναι σε θέση να τα αξιολογούν και να τα διακρίνουν στην καθημερινότητά τους.
- Ανάπτυξη στρατηγικών αντιμετώπισης και προστασίας: Οι μαθητές θα εκπαιδευτούν και θα υιοθετήσουν στρατηγικές για την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας όταν την αντιλαμβάνονται σε τρίτους, ενώ, παράλληλα, θα αναπτύξουν στρατηγικές για την δική τους προστασία σε περιπτώσεις που οι ίδιοι μπορεί να βιώσουν το φαινόμενο.

Πρέπει να μας αγχώνει το άγχος;

Ομάδα 30-40 μαθητές, διάρκεια 90'

Εισηγήτρια: Γιώτα Ανδριανού, Ψυχολόγος – Συστημική Συμβουλευτική και Ψυχοθεραπεία

Σκοπός του προγράμματος είναι η κατανόηση του άγχους, ως μιας απαραίτητης βιολογικής λειτουργίας, η οποία όμως πολλές φορές ξεφεύγει από τον έλεγχο μας. Επίσης, το πρόγραμμα έχει ως σκοπό να εξοικειώσει τους μαθητές με πρακτικές που βοηθούν στο έλεγχο και την αντιμετώπιση στρεσογόνων καταστάσεων. Ειδικά για το Λύκειο, το πρόγραμμα στοχεύει στην ενημέρωση των παιδιών γύρω από το άγχος των Πανελλαδικών εξετάσεων και στην επίδειξη πρακτικών τρόπων για την αντιμετώπισή τους.

Στόχος του προγράμματος είναι να κατανοήσουν τα παιδιά πως η απόκριση του οργανισμού σε στρεσογόνες καταστάσεις - το άγχος δηλαδή- είναι μια φυσιολογική βιολογική διεργασία. Ωστόσο, σε πολλές περιπτώσεις, στην καθημερινότητά μας, κατακλιζόμαστε ταυτόχρονα από πολλές καταστάσεις που είναι δυνητικά στρεσογόνες, με αποτέλεσμα να μην μπορούμε να τιθασεύσουμε το άγχος μας και αυτό να παρεμποδίζει την λειτουργικότητά μας.

Εξέλιξη του προγράμματος: Το πρόγραμμα θα ξεκινήσει με τον εισηγητή να ρωτά τους μαθητές σχετικά με το πώς εκείνοι κατανοούν το άγχος. Πιο συγκεκριμένα θα τους ζητηθεί να απαριθμήσουν δυνητικά στρεσογόνες για αυτούς καταστάσεις αλλά και να περιγράψουν πώς ο οργανισμός αντιδρά σε καταστάσεις στρες (ταχυπαλμία, εφίδρωση, έντονη γαστρεντερική δραστηριότητα, αίσθηση κρύου ή και υπερβολικής ζέστης). Στη συνέχεια, θα περιγραφεί από τον εισηγητή ο βιολογικός μηχανισμός του στρες. Θα δοθούν στα παιδιά πληροφορίες σχετικά με την ορμόνη κορτιζόλη που εκκρίνεται από τα επινεφρίδια και είναι η βασική “υπεύθυνη” για όλα όσα μας συμβαίνουν όταν αγχωνόμαστε.

Οι μαθητές στη συνέχεια, με την καθοδήγηση του εισηγητή, θα κληθούν να σκεφτούν γιατί ίσως και να είναι απαραίτητη μια τέτοια απόκριση του οργανισμού σε στρεσογόνες καταστάσεις και ποιοι θα ήταν οι δυνητικοί κίνδυνοι της μη απόκρισής μας σε καταστάσεις που φυσιολογικά μας προκαλούν άγχος. Αμέσως μετά, θα συζητηθεί γιατί σήμερα μας απασχολεί τόσο πολύ το άγχος. Πιο συγκεκριμένα, θα εξηγηθεί στα παιδιά πως λόγω του σύγχρονου τρόπου ζωής αλλά και των πολλών υπέρμετρων ίσως, απαιτήσεων που έχουμε από τους άλλους και τον εαυτό μας, δεν μπορούμε να τιθασεύσουμε το άγχος μας, το οποίο και τελικά αποτελεί τροχοπέδη στην καθημερινότητά μας. Τέλος, θα πραγματοποιηθεί μια δραστηριότητα κατά την οποία ο εισηγητής θα δείξει στα παιδιά κάποιες από τις τεχνικές που υπάρχουν για να μετριάσει και να ελέγξει κανείς το άγχος του.

Δραστηριότητα: Τα παιδιά θα κληθούν, αν θέλουν, να καθίσουν στο πάτωμα. Όσα δεν επιθυμούν θα παραμείνουν στην θέση τους. Ο εισηγητής, ο οποίος θα συμμετάσχει και ο ίδιος στην δραστηριότητα, θα δείξει στα παιδιά τεχνικές αναπνοής και απλού διαλογισμού και συγκέντρωσης, που μας βοηθούν να ξεπεράσουμε το άγχος μας και να μπορέσουμε να ανταποκριθούμε επαρκώς σε στρεσογόνες καταστάσεις, π.χ. ένα διαγώνισμα. Η εισηγήτρια θα μοιραστεί με τα παιδιά διάφορες θετικές σκέψεις που μπορούν να κάνουν για τους άλλους και τον εαυτό τους οι οποίες και μας βοηθούν να νιώσουμε καλύτερα σε κατάσταση στρες.

Τέλος, θα δοθεί χρόνος στα παιδιά να εξασκήσουν αυτές τις μεθόδους, να κάνουν ερωτήσεις και να περιγράψουν πώς αισθάνονται πριν και μετά την εξάσκηση αυτών των πρακτικών.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

Δεν περισσεύει κανείς: καλλιεργώντας τη θετική και συμπεριληπτική συμπεριφορά

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 90´

Εισηγήτρια: Ηρώ Ποταμούση, Κοινωνιολόγος, Θεατροπαιδαγωγός, Υπ. Διδ. ΠΤΔΕ Παν/μιο Αιγαίου

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Δεν Περισσεύει κανείς: καλλιεργώντας την θετική και συμπεριληπτική συμπεριφορά» στοχεύει στην καλλιέργεια θετικών στάσεων και συμπεριφορών, εστιάζοντας στην αξία του «συν-παίζειν» και του «συν-εργάζεσθαι» αφήνοντας στην άκρη το άγχος του ανταγωνισμού και της επίτευξης της νίκης. Η συνεργασία είναι μία από τις κεντρικές αρχές και αξίες της Εκπαίδευσης για την Ειρήνη. «Αν η συνεργασία ήταν η κυριότερη μορφή συμπεριφοράς σε όλα τα επίπεδα της κοινωνίας – από την οικογένεια και τις κοινότητες έως ολόκληρα έθνη και κράτη – η ανθρωπότητα θα ήταν ένα μεγάλο βήμα πιο κοντά στην Παγκόσμια Ειρήνη».

Οι δραστηριότητες του προγράμματος αντλούνται από τη βιωματική εκπαίδευση, από κλασικά παραδοσιακά παιχνίδια, την Εκπαίδευση για την Ειρήνη κ.α. και εστιάζουν στην ευγενή άμιλλα, την συνεργασία και τη «συνενοχή». Μέσω του προγράμματος οι μαθητές παίζοντας και δημιουργώντας επεξεργάζονται βασικές αξίες της συνύπαρξης και αναστοχάζονται σε σχέση με το πως μπορούν να είναι δημιουργικοί μέσα στους ορισμένους και απαραίτητους κανόνες. Η φιλοσοφία των δραστηριοτήτων βασίζεται στην ισότητα και αφήνει στο περιθώριο την συνηθισμένη αρχή του ανταγωνισμού «εγώ είμαι καλύτερος γιατί εσύ είσαι χειρότερος».

Μετάβαση στην εφηβεία και σχολικός εκφοβισμός

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 90´

**Εισηγητές: Μάριος Κουκουνάρας Λιάγκης, Αναπλ. Καθηγητής ΕΚΠΑ
Ηρώ Ποταμούση, Κοινωνιολόγος, Θεατροπαιδαγωγός,
Υπ. Δρ. ΠΤΔΕ Παν/μιο Αιγαίου**

Θέμα του προγράμματος είναι η περιπέτεια της εφηβείας και η αγωνιώδης διαδικασία των εφήβων να βρουν απαντήσεις στις ερωτήσεις «Ποιος είμαι;» και «Ποια είναι η θέση μου στον κόσμο;». Σε αυτό το παιχνίδι αναζήτησης απαντήσεων πρωταγωνιστικό ρόλο διαδραματίζουν οι φίλοι και η οικογένεια κάνοντας τη ζωή περισσότερο περίπλοκη για τον νέο και τη νέα. Βασικά θέματα:

- οι αλλαγές που παρατηρούνται στη μετάβαση από την παιδική στην εφηβική ηλικία
- οι σχέσεις με τους συνομήλικους και με τους γονείς στην πρώτη εφηβεία

- ο φόβος που προκαλείται από τη θυματοποίηση, τον αποκλεισμό και την απομόνωση στο σχολείο
- η ευθύνη όσων δεν συμμετέχουν ενεργά αλλά παρατηρούν περιστατικά εκφοβισμού (ανηλίκων και ενηλίκων)

Μεθοδολογία:

Σχεδιάστηκε με βάση έρευνες για την ανάπτυξη και την ψυχολογία των πρώτων εφήβων. Χρησιμοποιεί την εκπαιδευτική και παιδαγωγική εμπειρία των θεατροπαιδαγωγικών προγραμμάτων (Theater- in-Education), τα οποία παγκοσμίως παρεμβαίνουν σε εκπαιδευτικό πλαίσιο χρησιμοποιώντας το κοινωνικό θέατρο και προσεγγίζοντας, μετά από έρευνα, ευαίσθητα θέματα με συγκεκριμένα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα και βιωματικές-επικοινωνιακές τεχνικές.

Διευθύντρια ΙΑΛ: Καλή Κυπαρίσση

Υπεύθυνη εκπαιδευτικών προγραμμάτων: Ιωάννα Ρωμηού

Τηλ. επικοινωνίας: 216 900 3722, 216 900 3700

Ηλεκτρονική διεύθυνση: romiou@laskaridisfoundation.org

Ιστοσελίδα: www.laskaridisfoundation.org